Poštnina plačana v gotovini

DELAVSKA ENOTNOST

PROLETARCI VSEH DEŽEL, ZDRUŽITE SE!

Glasilo sindikatov Slovenije izdaja Republiški svet Zveze sindikatov za Slovenijo. — Odgovorni urednik France Boštjančič. — Tisk Časopisno-založniškega podjetja »Slovenski poročevalec« v Ljubljani. — Naslov uredništva in uprave Ljubljana, Čufarjeva ulica 1 — Dom sindikatov. Telefon uredništva in uprave 32-031, uredništvo 32-538, uprava 30-046. Poštni predal 284. — Račun pri Mestni hranilnici v Ljubljani 601-606-1-221. List izhaja vsak petek. — Rokopisov ne vračamo. — Mesečna naročnina 40 din, četrtletna 120 din, polletna 240 din, celoletna 480 din; posamezna štev. 10 din

GLASILO SINDIKATOV SLOVENIJE

ST. 42 / 12. OKTOBRA 1956 / LETO XV / CENA 10 DIN

OB IV. SEJI PREDSEDSTVA REPUBLIŠKEGA SVETA ZSJ ZA SLOVENIJO

Naša prva in glavna naloga

prispevati k uresničenju letošnjega plana

Naš list bo že zaključen, ko se bo seja predsedstva RS šele vršila. List zaključimo namreč v torek dopoldne, seja predsedstva pa bo v sredo. Vendar je prav, da naše bralce seznanimo s tem, o čemer bodo člani predsedstva razpravljali.

V prvi točki bo predsednik Republiškega sveta tovariš Janko Rudolf govoril o nekaterih najbolj perečih vprašanjih našega gospodarstva. Letošnjega gospodarskega plana kljub blagodejnim vplivom nove gospodarske smeri, kljub prilično ustaljenem tržišču, ne uresničujemo, kot smo predvideli. To pa je zaskrbljujoče. Zaskrbljujoče zato, ker pomeni počasnejša rast proizvodnosti in neenakomerno, po planu predvideno uresničevanje razmerij med posameznimi vrstami proizvodnje, predvsem med proizvodnjo za osebno potrošnjo in proizvodnjo za proizvodno potrošnjo, ničesar drugega kot ogrožanje osnovnega cilja, ki ga v naši socialistični graditvi zasledujemo: to je lepše in boljše življenje delovnih ljudi.

Za tako stanje ne moremo kriviti le slabosti v nekaterih tako zvanih instrumentih ali v plačnem sistemu. Za tako stanje obstoje še drugi razlogi, ki so brez dvoma važnejši in odločilnejši. In med te spada premajhna pripravljenost storiti vse, brez ozira na trenutke osebne koristi posameznika ali ožjega kolektiva, da dosledno uresničimo načela nove gospodarske politike. Ali nismo postali vse preveč neobčutljivi? Ali nismo popuščali vse preveč čisto »strokovnjaško-komercialni« miselnosti, ali bolje, neproletarskim težnjam posameznikov ali ozkih skupn, ali po osebnih koristih na račun družbene skupnosti? Nedvomno je bilo precej takih pojavov. O tem bo razpravljalo predsedstvo. Razpravljalo bo, kako še preostali čas, ki nas loči od novega leta, mobilizirati, da, v pravem smislu besede, mobilizirati vse naše organizacije in vse svoje članstvo, da s polno zavestjo in odgovornostjo, s skrajnim prizadevanjem pripomore k dosledni izvršitvi letošnjega družbenega plana. Prepričani smo, da bomo to zmogli. Saj smo že v mnogo težjih časih bili sposobni izvršiti velike, lahko rečemo težje naloge. To bomo storili tudi zato, ker se zavedamo, da bo to v korist vsakega posameznika in naše delavske skupnosti kot celote, ker vemo, da je dosledno uresničevanje naše gospodarske smeri tesno in neločljivo povezano z gmotno in vsestransko rastjo življenjske ravni delavcev in delovnih ljudi naše domovine.

Ta vprašanja bodo v ospredju seje predsedstva in o tem bomo, razumljivo, potanko pisali v naslednji številki. Ves ostali dnevni red, ki sicer ni manj važen, bo obravnavan s težnjo, usposobiti organizacije, da izpolnjujejo in izpolne to prvo in glavno nalogo: odločilno vplivati na dosledno uresničevanje letošnjega družbenega plana.

V drugi točki dnevnega reda bo tajnik Republiškega sveta tovariš Mavricij Borc poročal o občnih zborih sindikalnih organizacij. Izvesti občni zbor sindikalne organizacije ni majhna stvar. Kajti tehnično organizacijskih priprav je običajno toliko, da mnogokrat zapeljejo vodstva podružnic, da pozabljajo na vlogo, ki jo sindikalne organizacije imajo v naši današnji stvarnosti in le površno, pomanjkljivo ali posplošeno ocenijo delo svoje organizacije in zavoljo tega ne znajo najti in pokazati smer utiranja novih poti napredka. Če pa nam bo jasno, kaj je naša osnovna naloga kot državljanov delavske domovine, kot graditeljev nove socialistične družbe, kot članov močne delavske organizacije, bomo tudi znali smelo in zrelo pogledati na opravljeno delo, oceniti svoj prispevek k skupnim naporom, obsoditi svoje lastne slabosti, z njimi obračunati in z jasnim pogledom in dvignjenim čelom stopiti v novo leto dela in uspehov!

Zavedamo se, da to ni lahka naloga, da zahteva močnih, trdnih in disciplíniranih organizacij. Takšnih morda niti ni mnogo. Prepričani pa smo, da je mnogo in večji del odbornikov takih. In zato se obračamo nanje, da vse svoje sposobnosti in znanje posvete svojemu članstvu in ga povezujejo v močno silo, ki bo sposobna prebresti težave, na katere nalete v svojem vsakodnevnem delu in ki jih, to vsi vemo, ni malo. To pa ne velja samo za proizvodne kolektive, ki kakor pravimo, ustvarjajo narodno bogastvo ali narodni dohodek ali višek dela, kakor pač hočete. Velja tudi za vse tiste kolektive, ki ta dohodek trošijo, pa naj si bo v državni upravi, prosveti, zdravstvu, kulturi ali kjerkoli. Vsem je skupen en cilj: izgraditi novo, lepše, bogatejše življenje. To pa bomo dosegli hitreje ali počasneje, v odvisnosti od naših skupnih manjših ali večjih prizadevanj, ki so v skladu s skupnimi koristmi celotne družbe. Zato ne moremo biti ravnodušni ob razsipništvu, malomarnosti, ki povzroča škodo, ob lenarjenju, kjerkoli površno opravljenem delu, brezbrižnosti do sotovarišev, skratka, do vseh pojavov, ki jih na vsakem koraku še srečujemo, pa nimajo ničesar skupnega ne s proletarsko moralo nasploh, ne s proletarskim internacionalizmom, ne z duhom socialistične demokratičnosti, na katere temeljih gradimo novo družbo.

Da, teh slabosti, ki kot nevidna cokla še vedno spremljajo naše življenje, je še dokaj. S temi slabostmi se ob občnih zborih spoprimimo. Vendar ne tako, da jih bomo le odkrivali in ob njih tarnali, kot žene ob umirajočem. Tem napakam je odklenkalo. Toda koliko bodo še životarile med nami je odvisno od tega, v koliko bomo razvili naše novo socialistično gospodarstvo in nove socialistične odnose. Odvisno je od tega, v koliko bomo usposobili naše delavsko in družbeno upravljanje

O tem in še o mnogočem, kar nalagajo določene prilike in pogoji v posameznih organizacijah, ki žive sredi življenja, naj se pogovore na občnih zborih. Pri tem pa naj nikdar ne pozabijo, da so sestavni in neločljiv del v krvi skovane in znoju zacementirane bratske in enotne skupnosti jugoslovanskih narodov.

Po teh treh točkah dnevnega reda bodo člani predsedstva razpravljali o predlogu tajništva o sklicanju plenarne seje RS ZSJ za Slovenijo Plenum bo po tem predlogu v soboto, 20. oktobra, v Domu sindikatov.

Plenum naj bi odobril delo predsedstva, predvsem zaključke, sprejete na seji. Poročal bo član tajništva, tovariš Roman Albreht, ki bo podrobno razčlenil naloge naših organizacij v naslednjem obdobju, objasnil nujnost mobilizacije vseh zavestnih sil za uresničenje letošnjega družbenega plana

(Nadaljevanje na 2. strani)

Na konferenci DPD Svobod Slovenije, ki je bila v nedeljo v Ljubljani v Klubu poslancev, je govoril o nekaterih problemih kulturno-zabavnega življenja tovariš Stane Kavčič, član predsedstva Zveze Svobod in prosvetnih društev Slovenije. Sestavek o tem prebreite na 8. strani.

OB OBČNIH ZBORIH

Zaupajmo mladim tovarišem

in jih volimo v sindikalna vodstva

Sindikalni odborniki dostikrat tožijo, da imajo toliko funkcij, da ne vedo, kje se jih glava drži. Res je nekaj takih, ki so si nabrali tudi po dvajset in več funkcij. Kaj lahko napravi tak? Prav ničesar. Teka s seje na sejo, dokler ne omaga in ga ne dobiš na nobeno sejo več. Nekaterim se izgovarja, da je bil na seji pri drugih, tem pa pravi, da je bil pri onih na seji. Če bi priredila vsaka organizacija vsaj po eno sejo ali sestanek na mesec, ne bi mogel napraviti ničesar drugega, kot da bi hodil le po sejah. Včasih sejejo kar po trije v istem času in potem ne veš, kam naj bi šel.

Kakšen hasek pa ima organizacija od takega, s funkcijami tako preobloženega tovariša? Vendar je čas, da to enkrat trezno premislimo in da spoznamo, da nam tak tovariš, četudi bi hotel, ne more prav nič pomagati, saj se ne more raztrgati na toliko kosov. Konec koncev otopi in ne dela niti pri tisti organizaciji, kjer bi v prvi vrsti moral delati. Če je profesionalni sindikalni funkcionar, ga v sindikatih težko najdeš, če je v službi v kakšnem podjetju ali ustanovi, je stvar dvakrat bolj narobe, saj »pride, kadar pride.« Kako je z delovno disciplino, kako opravlja svoje poklicno delo, o tem menda ni treba dosti izgubljati besed.

Recept za tako »bolezen«? Ne naloži si več, kot zmoreš. Marsikdo bo dejal, da to ni odvisno prav nič od njega, da ga izvolijo, čeprav ga ni bilo zraven in čeprav jim je povedal, da ne more. Če so res tako napravili, naj sami sebi pripišejo, da so izvolili takega človeka, za katerega že naprej vedo, da ne bo dosti koristil. Malo več odločnosti je treba in tovarišem jasno povej, da imaš že tako preveč funkcij ter naj te puste pri miru. Štiri, pet, šest funkcij je več kot dovolj.

Zares pa se bomo »ozdravili te bolezni«, če bomo pogumno dvigali mlade tovariše, ki so polni moči in življenjske energije, le izkušenj jim manjka.

Zaupajmo torej mladim tovarišem in jih volimo v sindikalna vodstva. V delu bodo dozorevali in si nabirali izkušenj. Saj tudi mi konec koncev ne bomo večno. Organizacija, ki se ne pomlajuje, sčasoma okostenj in se tudi zbirokratizira. Mislimo torej na mlad rod sindikalnih odbornikov, vzgajajmo jih in jim pomagajmo, da se bodo uveljavili.

Sploh smo sistematičnejšo kadrovsko politiko v sindikatih dokaj zanemarili. Nimamo niti pregleda naših kadrov. Kdo ve, kje so na primer danes vsi tisti, ki so nekoč obiskovali razne sindikalne šole in tečaje. Se sploh še kaj družbeno udejstvujejo? Ko govorimo o sistematičnejši kadrovski politiki, ne mislimo na to, da bi zdaj »od vrha« določali, kdo naj bo v kakšnem sindikalnem vodstvu. Smo za tako kadrovsko politiko, ob kateri bomo do kraja spoštovali načelo demokratičnosti. Gre torej za to, da pomagamo odbornikom, jim omogočimo izobrazbo, ne pa da bi hoteli na silo postaviti koga za sindikalnega odbornika, ki si je s slabim delom in zgledom zapravil zaupanje članstva. Na to misli tudi Republiški svet, ki namerava odpreti seminarsko šolo za sindikalne odbornike.

Naša prva in glavna naloga

(Nadaljevanje s 1. strani)

in naše gospodarske politike nasploh. V svojem poročilu pa se ne bo zadovoljil samo s tem, ampak bo prikazal nujnost in pota pospešenega usposabljanja delavcev za delavsko in družbeno upravljanje, če naj sindikalne organizacije v polni meri postanejo in izvrše svoje poslanstvo kot šole socializma.

V četrti in poslednji točki dnevnega reda pa bo tovariš Jože Plevnik obrazložil bistvene značilnosti novega zakona o pokojninah, nakar bo predsedstvo zavzelo do zakona določena stališča.

Že iz zgoraj povedanega je razvidna izredna pomembnost seje predsedstva in bodočega plenarnega zasedanja RS ZSJ za Slovenijo.

Naše bralce in vse članstvo opozarjamo, da pazljivo spremljajo delo obeh zasedanj in zvesto prebirajo naš list, ki bo v prihodnji številki pisal o obeh zasedanjih.

O sestankih in sestankarstvu

Zdaj, ko smo tik pred občnimi zbori — marsikje so ga že imeli — je čas, da se pogovorimo še o nečem, o sestankih in sestankarstvu. Ugotavljamo namreč, da je bilo včasih dosti sindikalnih sestankov (precejkrat tudi nepotrebnih), ko pa smo napovedali boj sestankarstvu, takim sestankom, ki so zgolj zato, da bi bila izpolnjena neka formalna obveznost, so jih v marsikaterem kolektivu sploh odpravili. Z vodo vred so vrgli preč tudi otroka, kot temu pravimo.

Kaj menite, se odbornikom ni treba od časa do časa pomeniti s članstvom, poslušati, kaj ono pravi, kako je kolektiv razpoložen, kaj on sodi o delu odbornikov, delavskih organov upravljanja, uprave podjetja, komunalnih organov itd? Še pomnite, kako smo včasih na široko razpravljali o osnutkih zakonov? Danes pa to opravi pogosto kar izvršilni odbor podružnice (včasih niti ta ne) Zdaj je bilo na primer takih priložnosti precej — in so še — ko razpravljamo o osnutkih zakonov, o delovnih razmerjih v gospodarstvu in o pokojninskem zavarovanju. Hm, kaj naj povedo ljudje novega, se vpraša marsikak odbornik, saj so osnutke sestavljali pravniki, ki se na te zadeve bolje spoznajo. Vsak delovni človek veliko bolje ve, kje ga kaj teži in kako bi bilo njemu najbolj prav. In kako naj zve sindikalni odbornik za mnenje kolektiva, če ga ne skliče? Na sestanku razložimo ljudem tudi naše splošne gospodarske možnosti, temeljna načela, na katerih so taki osnutki zgrajeni. Človek se potem laže orientira in spozna, kako se da vskladiti osebne koristi s splošnimi.

Kajpak je to le en primer. Zavedajmo se, da so sestanki ena izmed oblik demokratičnega izražanja mnenja. Na njih se izkristalizirajo stališča do posameznih vprašanj. In precej manj bi bilo razprtij po podjetjih, če bi se v začetku, brž ko začne škripati, javno pogovorili o zadevah, ki nas katere tarejo. Na sestanku le ne moreš kvasiti tjavendan. Vsak mora povedati kaj konkretnega, kar drži, saj če stvar ni resnična, kolektiv sprevidi, koliko je ura, da gre konec koncev le za grdo intrigo.

No, motil bi se tisti, ki bi to pisanje tako razumel, da so sindikalni sestanki univerzalno zdravilo za vse in da se s sestanki vse sindikalno neha. Nič takega ne mislimo! Sestanki so le eni izmed oblik sindikalnega dela, a nanje smo hoteli opozoriti sedaj ob občnih zborih, da tudi na njih kaj povemo, kaj mislimo o sindikalnih sestankih.

Menda pri vsem tem ne kaže še posebej naglašati, da bo sestanek koristil le, če bo dobro pripravljen in če bo vsak naš član odšel z njega z zavestjo, da je nekaj pridobil, da smo določili stališče do kakšnega vprašanja itd. Takih sestankov si vsi želimo in odbornikov ne bo bolela glava zaradi udeležbe.

IZ TOVARNE ALUMINIJA IN GLINICE V KIDRIČEVEM

SKRB ZA MLADE DELAVCE

Letni občni zbor sindikalne podružnice Tovarne aluminija v Kidričevem bo 28. oktobra. Na občni zbor se, kakor kaže, dobro pripravljajo, saj so v vseh obratih organizirati sestanke na katerih ocenjujejo dosedanje uspehe sindikalne podružnice.

Podružnica je imela v tem letu polne roke dela. Na njeno pobudo so v tovarni posvečali delavskemu izobraževanju dokajšnjo pozornost. Tesno je sodelovala z delavskim svetom, pomagala socialno šibkim in bolnim delavcem. Tudi »Svobodi« in športnemu društvu »Aluminij« je bila v pomoč. Sindikalna organizacija in »Svoboda« sta skupaj 9. septembra razvili svoj prapor.

Kolektiv tovarne glinice in aluminija v Kidričevem je še mlad. Mnogo je delavcev, ki prvič v življenju srečujejo modernim strojem. Sindikalna organizacija na to ni pozabila. Predlagala je delavskemu svetu in vodstvu podjetja, naj bi se čim več delavcev udeležilo strokovnih tečajev, saj bodo le na ta način povečali storilnost dela.

PLENUM REPUBLIŠKEGA SVETA ZVEZE SINDIKATOV JUGOSLAVIJE ZA HRVATSKO

Izobraževanje delavcev

V Zagrebu je bil 28. septembra pod predsedstvom Josipa Cazija plenum Republiškega sveta ZSJ za Hrvatsko. Na plenumu so veliko razpravljali o delu delavskih svetov, o izobraževanju delavcev in o pripravah za letne občne zbore sindikalnih organizacij.

V vseh gospodarskih organizacijah, kjer so letos izvolili delavske svete, so na predvolilnih sestankih seznanili delavce s splošnimi problemi podjetja in pregledali uspehe in slabosti v delu organov upravljanja. Na teh sestankih so pokazali zlasti kmetijski delavci veliko zanimanja za vprašanja, ki se tičejo poslovanja podjetij in dela delavskih svetov. Na Kmetijskih posestvih Erdut pri Osijeku so delavci živahno razpravljali o novem načinu proizvodnje. Ta primer navajamo, ker nam pove, kako se v zadnjem času zanimajo kmetijski delavci za delavsko upravljanje. Tudi v ostalih gospodarskih organizacijah so delavci živo razpravljali o nalogah delavskih svetov in upravnih odborov. V tovarni usnja »Partizan« in gradbenem podjetju »Zagorka« v Krapini je 50 odstotkov članov delovnega kolektiva govorilo o višji produktivnosti dela, delovni disciplini, boljši prehrani delavcev itd. Ti podatki nam povedo, da so delavci razumeli pomen delavskega upravljanja in se vedno bolj zanimajo za vsa tista vprašanja, s katerimi se srečujejo organi upravljanja v vsakodnevnem delu.

V zadnjem času so v okviru delavskih svetov ustanovili razne komisije. Ponekod so v teh komisijah samo člani delavskega sveta, drugje pa tudi strokovnjaki tistega podjetja. Komisije imajo nalogo, da proučijo posamezna vprašanja in o svojih ugotovitvah poročajo delavskemu svetu.

Na plenumu je imel član predsedstva Ivan Perič daljši referat o politično-vzgojnem delu v sindikalnih organizacijah.

V zadnjih letih je bilo vzgojno delovanje sindikalnih organizacij omejeno le na predavanja o osnovnih stališčih našega gospodarskega sistema. V podružnicah so delavcem razlagali sistem pravic v socialnem zavarovanju. Seznanili so jih z organizacijo oblasti in izgradnjo komunalnega sistema. Obenem pa so v številnih sindikalnih organizacijah posvetili veliko skrb politično vzgojnemu delu, saj so na predavanjih razmotrili razna politična in ekonomska vprašanja. Ob uspehu pa je bilo opaziti tudi nekatere slabosti.

Tu in tam so opustili zelo koristno obliko vzgojnega dela, to je, zanemarili so tako imen. politične informacije. Mnogi sindikalni sveti pa so za člane sindikalnih podružnic organizirali predavanja o notranje in zunanje političnih dogajanjih preko SZDLJ. Tako so sicer dosegli določene uspehe, toda razne oblike vzgojnega dela v sindikalnih organizacijah so tako odpadle, poleg tega pa se niti niso vsi člani vključili v delo organizacij SZDLJ.

Delavske univerze smo ustanovili, da bi pomagali sindikatom pri vzgojnem delu. Toda te se niso v Hrvaški republiki do kraja izpolnile svoje naloge. Znatna krivda leži na sindikalnih organizacijah, ker niso dovolj pomagale delavskim univerzam. Hkrati pa je v sindikalnih organizacijah prevladovalo mnenje, da bodo univerze zamenjale tovrstno dejavnost podružnice.

Največjo skrb je treba posvetiti na novo zaposlenim delavcem. Njim, ki prihajajo iz vasi, moramo pomagati, da se čim bolj do hitro znašli v novem okolju in razumeli vlogo in pomen industrijskega delavca. Kot primer take pomoči naj navedemo podjetje »Borovo«, kjer so organizirali seminar za nove delavce, seznanili so jih z delom, ki ga bodo opravljali vsak dan. Poleg strokovnega dela seminarja je treba delavce seznanjati z življenjem določenega delovnega kolektiva.

Na plenumu so sklenili, da bodo v sindikalnih organizacijah pospešili vzgojno delo. Republiški svet je pred kratkim poslal vsem okrajnim sindikalnim svetom v Hrvatski načrt programa o ekonomskem izobraževanju članov delavskih svetov in upravnih odborov. Ta načrt naj bi organizacije prilagodile svojim potrebam.

IV. ZBOR GOSTINSKO-TURISTIČNIH DELAVCEV

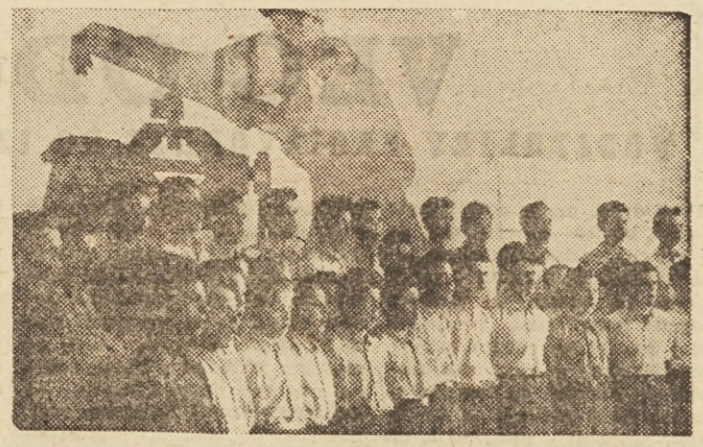
Prispevek k zdravi rasti

Skoro tisoč gostinsko-turističnih delavcev se je zbralo prve dni oktobra na Bledu, da ocenijo svoje delo na področju gostinstva in turizma v minuli sezoni. Ne samo, da ga ocenijo, temveč da pokažejo na dosedanje slabosti in prouče možnosti, ki bi v bodoče prispevale k ugodnejšemu razvoju gostinstva in turizma.

Delovni program letošnjega zbora se je v glavnem nanašal na obširno poročilo tovariša Borisa Matajca, podpredsednika RO sindikata gostinsko-turističnih delavcev. V njegovem poročilu je bilo strnjeno v glavnem vse, kar se nanaša na to stroko, posebno še na stanje v turizmu. Da je ta gospodarska panoga pomembna, vidimo iz tega, da je znašal promet v letošnjih prvih sedmih mesecih 5 milijard 318 milijonov dinarjev. Toda čeprav se je ta promet nekoliko zvišal napram lanskemu letu, pa je močno padel obisk domačih kakor tujih gostov. Vključno z navedenim mesecem je znašal indeks nočitev pri domačih gostih 90, pri inozemcih pa 63 napram lanskemu letu. Čeprav se je promet pozneje nekoliko popravil, je vendarle res, da so bile storjene napake, ki jih sicer v celoti ne moremo očitati gostinstvu in ki jih moramo za bodoče leto vsekakor popraviti. V ta namen je Zvezni sekretariat za blagovni promet že storil določene ukrepe. S pametnim prizadevanjem in uveljavljanjem ustreznih cen s strani gostišč bo v bodoče mogoče doseči večje število turistov, tako domačih kakor tujih.

Poročevalec kakor tudi drugi tovariši so dokaj pozornost posvetili tudi drugim važnim vprašanjem. Razpravljali so o kadrih, o delavskem upravljanju, o pomanjkljivih predpisih, o propagandi in sličnem. Iz vse razprave, ki je bila na višini, je bilo čutiti željo, da bi sindikalna organizacija obravnavanju teh stvari posvetila več pozornosti kot doslej. Pohvalna je bila misel tovariša, ki je gostinske delavce pozval, da s svoje strani skušajo preprečevati pijančevanje, in prav tako umesten predlog, da naj udeleženci zbora v celoti posvete poročilu in razpravi vso pozornost.

IV. zbor je kot običajno bil izpopolnjen z mnogimi prireditvami, ki so pokazale, kako naj gostinsko-turistični delavec izkorišča svoj prosti čas na kulturno-prosvetnem in telesno-vzgojnem področju.

Mladinski pevski zbor z Jesenic

Uspehi gorenjskih letalcev

Na letališču alpskega letalskega centra v Lescah je vedno zelo živahno. Tam najdemo modelarje, jadralce, padalce, pilote jadralnih in motornih letal. V letošnji letalski šoli so mladi letalci v 3.100 letih preživeli v zraku okoli 350 ur. Padalci so v tem poletju napravili preko 300 skokov. Skakali so na cilj v vodo in brez zadržka, pa tudi nočnega skakanja se niso ustrašili. Jadralci so osvojili dva srebna C znaka, padalci pa srebrni in zlati C znak.

Na drugem letalskem zletu gorenjskih letalcev so zabeležili zelo dobre rezultate. Naj bi se začeta tudi mladina iz ostalih kolektivov zanimati za lep letalski šport. Alpski letalski center ima vse pogoje za napredek letalskega športa na Gorenjskem. Mladini je treba samo dobrih učiteljev in uspehi ne bodo izostali.

PRVI DEL MELIORACIJ NA LJUBLJANSKEM BARJU SO KONČALI

Hektari plodne zemlje

Problem Ljubljanskega barja je star prav toliko kot barje samo. Pripovedujejo, da ga je že pred 200 leti skušala rešiti Marija Terezija, toda ostalo je v glavnem le pri besedah vse do današnjih dni. V zadnjem času so začeli z melioracijskimi deli na Ljubljanskem barju. To bo vsekakor eno izmed najmogočnejših del po osvoboditvi, saj bomo pridobili okoli 15.800 hektarov obdelovalne površine. Prva etapa teh del je že končana. Tako so regulirali Ljubljanico, uredili zapornice pri Cukrarni in odstranili prag na Špici. Da ta dela niso bila zastonj, nam priča dejstvo, da barje ni bilo letos poplavljeno kljub precejšnjim padavinam. Te dni so začeli z deli, ki so predvidena v drugem delu melioracijskega programa. Tako bodo skopali vrsto odvodnih kanalov in regulirali potok Iško. Vsa dela bodo končana v desetih letih, stala pa bodo okoli 3 milijarde dinarjev.

Barjanski kmetje plačujejo 320 dinarjev od hektara zemlje. To da letno 6,5 milijona dinarjev. Ta prispevek je malenkosten, če upoštevamo, da se za ta dela porabi letno 200 milijonov dinarjev. Ko bomo v prihodnjih letih z melioracijami nadaljevali, bomo letno porabili še več denarja. Vsako ped na novo pridobljene in izsušene zemlje strokovnjaki temeljito pregledajo. Pri tem ugotavljajo, kakšne kemične sestavine zemlji še manjkajo, da ni dovolj rodovitna. In prav tu je ogromno dela in seveda tudi stroškov. Pomoč kmetov je lahko razen v denarnih prispevkih tudi v kopanju odvodnih kanalov, seveda pod vodstvom strokovnjakov.

Rekli smo že, da ta dela niso zaman. Uspehi na prvih treh poizkusnih poljih kažejo, da je barjanska zemlja, ki je sestavljena iz plasti črnice, šote, polžerice in zelenega ila, z dodatkom umetnega gnojila precej rodovitna in na njej lahko s pridom gojimo okopavine, koruzo, žitarice in industrijske rastline, to so konoplja in sladkorna pesa. Poljedelske pridelke posestva z Jesenkovega že najdemo na ljubljanskem trgu.

Ko bo barje končno osušeno, bo predstavljalo za Ljubljano in okolico neizčrpen vir prehrane. Tudi klimatske razmere se bodo potem spremenile, saj se Ljubljančani ne bodo več jezili na meglo.

K temu pa je treba reči še to, da bomo osuševali zlasti tisti del barja, kjer so socialistična kmetijska posestva, saj bi celotna osušitev preveč stala in vsekakor nimamo toliko interesa, da bi bogatili zasebne kmetijske proizvajalce, saj ti že sedaj slabo vzdržujejo kanale. Po svetu — in to kapitalističnem — taka področja nacionalizirajo in šele potem investirajo. Če bi bil denar za tako obsežna izsušitvena dela, bi bilo treba tudi pri nas misliti na to, da bo od vloženega denarja skupnost nekaj imela in da bo ona uživala koristi od denarja, ki bi ga vložila.

Si že poravnal obveznosti do »Delavske enotnosti«? Mi jo moramo do tiskarne, sicer nam lista ne bi tiskala

S SEJE REPUBLIŠKEGA ODBORA SINDIKATA TEKSTILNIH IN USNJARSKIH DELAVCEV SLOVENIJE

DVAJSETI AVGUST

praznik tekstilnih delavcev

Delovni kolektivi po vsej naši domovini so proslavili na najboljši svečan način 20-letnico velike tekstilne stavke. V mnogih manjših proslavah so delavci obujali spomine na veliki boj proletariata proti tedanjim buržoaznim izkoriščevalcem. Ko so se pripravljali na proslavo v Kranju, so v mnogih podjetjih odkrili v spomin plošče padlim tovarišem v obdobju revolucionarnega delavskega gibanja.

Ob spominu na te slavne dni razmišljajmo o prehojeni poti in rezultatih te poti. Ta nepozaben spomin naj nam da novih moči za nadaljnjo blaginjo in srečo vseh narodov.

Pripravljalni odbor za proslavo stavke v Kranju je letos 20. avgusta predlagal, naj Republiški odbor sindikata tekstilnih delavcev proglasi 20. avgust za praznik tekstilnih delavcev Slovenije.

No, in na zadnji seji republiškega odbora so razpravljali o tem predlogu. Po krajši razpravi (v kateri so poudarjali, da je ta misel že večletna želja tekstilnih delavcev Slovenije) so sklenili, da bo vsako leto 20. avgust praznik tekstilnih delavcev. To bo delovni dan, ko se bodo tekstilni delavci spominjali dogodkov iz leta 1936.

Republiški odbor bo poskrbel, da bodo prihodnje leto naši kolektivi čim slovesneje praznovali 20. avgust. Prav bi bilo, da bi bil ta dan nekakšna manifestacija kulturnega, prosvetnega in športnega udejstvovanja sindikalnih organizacij tekstilnih in usnjarskih podjetij Slovenije.

N. B.

IZ ŽELEZARNE ŠTORE

Vsi so člani sindikalne organizacije

Občni zbor sindikalne podružnice železarne Štore bo 18. novembra v Domu »Svobode« v Štorah. Občni zbori sindikalnih odborov po obratih pa bodo od 15. do 25. oktobra.

Prav gotovo bodo občni zbori uspeli, saj se bodo na predvolilnih sestankih pogovorili o vlogi, ki jo ima sindikalna organizacija v sedanjem družbenem dogajanju. Pregledali bodo, kako je s sklepi, ki so jih sprejeli na zadnjem občnem zboru.

Vsi, ki so zaposleni v tej železarni, so tudi člani sindikalne organizacije.

M. J.

Neobičajno opravilo

Stopil sem v majhen prostor poln tobačnega dima. Okrog dolge mize je sedelo sedem moških, med njimi ena žena. Na mizi je bilo polno narezanega tobaka, že narejenih cigar, cigaret in veliko cigaretnega papirja. Spretni prsti so zajemali tobak enkrat s tega, drugič z drugega kupa. Še spretneje so zavili cigareto in jo vtaknili v usta. Vmes je tu in tam kdo segel po že narejeni cigareti. Udobno so sedeli v naslonjačih in ob skodelici črne kave počasi kadili; kakor da bi se jim sanjalo. Sredi mize pa je kakor grobišče stal velik pepelnik poln cigaretnih ogorkov.

Ljudje so prižigali cigareto za cigareto in okrog dvajset jih je že vsak pokadil. Zamišljeni kadilci so sem ter tja zapisali v svoje zvezke kratke pripombe. Cigarete so počasi dogorevale, pogled kadilcev je bil prazen, brez cilja; nemo so opazovali dim, ki se je vrtinčil nad njihovimi glavami.

Sedemkrat po dvajset cigaret je že dogorelo in sedmorica je prenehala s kajenjem. Nato je sledil kratek razgovor, nakar so zapustili zakajeno sobo.

Čudno in za naše pojme kaj nenavadno opravilo, kaj? Ti neprestani kadilci, saj tako jih lahko imenujem, ki ne kade zaradi svojega užitka, so: Luka Kostič, Jovan Prodanovič, Dragomir Cvetkovič, ing. Nikola Sezonovič, ing. Slobodan Jovanovič, Jovan Nikolič in Jovanka Turbuk. V niški tobačni tovarni vsak dan kade in pijejo kavo in prav nič se ne zmenijo za svoje delovno mesto. Vsak dan se tako sestanejo in v eni uri pokade cigarete, katerim potem določijo jakost, kvaliteto, mehkobo in različne mešanice. Oni določijo kvaliteto in oni dajo oceno proizvodnji vsakega dne posebej. Kupec, ki bo naslednjega dne pokadil kupljene cigarete, bo zadovoljen. Ti neobičajni kadilci niške tovarne to zelo dobro vedo. Zato vsak dan pokade v eni uri 20 različnih cigaret in popijejo, kar je popolnoma razumljivo, mnogo črne kave. V eni uri pokade toliko cigaret, kolikor jih pokadi zmerni kadilec v 24 urah. Kadijo; kadar se jim najmanj ljubi in postalj so kadilci, čeprav to morda niti hoteli niso, je pa to opravilo del njihovega poklica. Prvi morajo vedeti, kako dim »Morave« ali »Drave« deluje na dihalne organe, kakšen okus ima cigareta in kakšne so sploh vse druge njene lastnosti. Tudi to morajo ugotoviti, če cigarete dobro in enakomerno izgorevajo. In tako vsak dan!

Čudno je to opravilo v niški tobačni tovarni, samo da bi kadilcem ugodili. Kadilec pa, kadar z zadovoljstvom prižge cigareto, niti ne pomisli na te ljudi in njihovo neobičajno opravilo, ker za njih niti ne ve.

IZ LITIJE POROČAJO, DA SO ZADOVOLJNI S SVOJIMI TRGOVINAMI

DOBER KOLEKTIV

Res je, da trgovine predvsem posredujejo med proizvodnimi podjetji in potrošniki. Da pa to svoio nalogo dobro opravijo, se mora trgovinski kolektiv polno zavedati svoje odgovornosti do potrošnikov. Med take, ki se tega dobro zavedajo, štejejo Litijčani svoje trgovsko podjetje »Preskrbo«.

Ta kolektiv je mnogo pripomogel, da so potrošniki zadovoljni s preskrbo. V zadnjem času so obnovili in sodobno opremili nekaj trgovin, v načrtu pa imajo še povečanje skladišč in nabavo motornih vozil, kar bo še v znatni meri pripomoglo k še boljši preskrbi Litijčanov.

RAZMIŠLJANJA O POLOŽAJU IN RAZVOJU NAŠEGA GOSPODARSTVA

VEČ ODGOVORNOSTI

VODITELJEV PROIZVODNJE DO IZPOPOLNJEVANJA TEHNOLOŠKEGA PROCESA DELA

Pred dnevi mi je potožil neki znanec, bralec našega lista, da se mu zde sestavki, kjer mrgolijo številke, najbolj pusti. Vendar se včasih ni mogoče izogniti temu »zlu«, predvsem tedaj ne, kadar razglabljamo o gospodarstvu, o njegovem razvoju ali zastoju in hočemo ta razglabljanja podpreti s številkami, najbolj oprijemljivimi dokazi. Tudi tokrat, ko presojamo gibanje gospodarstva v minulih mesecih, moramo uvodoma navesti nekaj številčnih podatkov, da bodo poznejša razglabljanja utemeljena.

V začetku leta smo predvidevali, da bo proizvodnja pri nas v Sloveniji porastla za 7 odstotkov. V prvem polletju smo v resnici proizvedli samo za 1 odstotek več blaga kot lani v istem času. Čeprav smo imeli julija električne energije in surovin za 16 odstotkov več kot lani, se je obseg proizvodnje gibal skorajda na enaki ravni kot julija 1955.

Tudi številke o izpolnjevanju plana po potrošniških skupinah niso razveseljive. Predvidevali smo na primer, da bomo proizvodnjo sredstev za delo znižali na 99 odstokov, proizvodnjo reprodukcijskega materiala zvišali na 108 odstotkov in proizvodnjo blaga za široko potrošnjo na 113 odstotkov. Toda v minulem polletju je proizvodnja sredstev za delo dosegla 110 odstotkov (za 11 odstotkov več, kot smo predvidevali) v proizvodnji reprodukcijskega materiala smo za 7 odstotkov pod predvidevanji družbenega plana, pri proizvodnji blaga za široko potrošnjo pa smo kar za 21 odstotkov pod planom (v prvem polletju le bil plan izpolnjen z 92 odstotki).

Z letošnjim družbenim planom smo predvidevali, da bo storilnost porastla za 7 odstotkov. Toda tudi to predvidevanje, kot je videti, ne bo uresničeno. Namesto predvidoma 3.000 novih delavcev, so jih naša podjetja že v prvem polletju zaposlila 5.150 in kot ugotavljamo v zadnjem času, je v gospodarstvu na novo zaposlenih 6.000 delavcev. Če primerjamo zaposlenost s porastom proizvodnje, lahko prej govorimo o nazadovanju produktivnosti kot pa o napredovanju.

Prizadevanje za zboljšanje življenjske ravni je neraz družljivo povezano z napredkom proizvodnje

Torej, če upoštevamo, da je od razvoja gospodarstva, to je od rasti proizvodnje in storilnosti dela, ustalitve trga, skladnega razvoja posameznih panog proizvodnje, smotrne zaposlitve in tako dalje odvisen nadaljnji razvoj gospodarstva in s tem v zvezi tudi gospodarskega sistema, potem s sedanjim položajem ne moremo in ne smemo biti zadovoljni. Posebno ne smemo biti s takšnim stanjem zadovoljni sindikalni odborniki, ker vemo, da je prizadevanje za zboljšanje življenjske ravni neločljivo povezano z bojem za razmah proizvajalnih sil, z napredkom proizvodnje. Stara resnica je že, da so materialne in duhovne dobrine pogoj za življenje. Te je seveda treba proizvesti. Če ne proizvedemo dovolj blaga, če so proizvodi slabi in dragi, se zaradi tega ne moremo jeziti na nikogar, razen na nas proizvajalce same. In moramo priznati, da nismo prav gospodarili, priznati moramo svojo krivdo, svoje slabosti in si prizadevati, da jih čimprej odpravimo. Torej, če upoštevamo vse to, potem je razumljivo, da istočasno, ko govorimo o življenjski ravni delovnih ljudi, govorimo tudi o izpolnjevanju plana, o izboljšanju in poceni tvi proizvodnje, izpopolnjevanju tehnološkega procesa dela, rasti storilnosti, skratka o smotrnem gospodarjenju.

Iz teh razlogov smo se sindikati že v začetku leta odločili, da bodo prav vse naše organizacije, vsi naši člani z vsemi silami podprli uresničenje načel sedanjega gospodarskega razvoja, da bomo vsi skupaj obrnili vso pozornost na gospodarjenje v slehernem podjetju. Takšna odločitev ne pomeni čakati na »direktive nekje od zgoraj«, če v podjetju ta ali ona stvar »zaškriplje« ali če kdo ne gospodari tako, kot bi moral. To pomeni, da se morejo prav sindikalne organizacije spoprijeti v podjetju z vsem tistim, kar zavira proizvodnjo, kar jo hromi In teh pojavov v podjetjih doslej ni bilo malo, na primer, od teženj po širjenju investicijske fronte, napačnem ocenjevanju zalog, zmanjšanju proizvodnje, da podjetju ne bi bilo treba poceniti izdelkov, temveč, da bi ostale cene in dobiček na isti ravni itd.

Premalo izkoriščene možnosti

Torej, če dobro pretehtamo položaj v gospodarstvu, potem lahko ugotovimo, da je ustalitev trga, ki smo jo dosegli v precej večji meri kot vsa leta doslej, predvsem posledica delovanja administrativnih ukrepov, ekonomskih instrumentov družbenega plana, omejevanja izdatkov za investicije in proračun itd., precej manj zaslug pa smemo za vse to pripisati delovanju zavestnega faktorja v naših tovarnah.

Res, v prvem četrtletju je slab energetski položaj vplival na slabše izpolnjevanje plana. Toda ta položaj ni prav v ničemer vplival na to, da vodstva podjetij ne bi mogla spremeniti asortimana proizvodov, v ničemer ni vplival na elastičnejšo prilagajanje podjetij zahtevam trga. Vrsta naših podjetij je namreč tudi v letošnjem letu izdelovala in še izdeluje predmete, ki jih težko vnovčuje, s katerimi je trg tako rekoč že zasičen, ni pa se preusmerila na izdelovanje predmetov, ki jih na našem trgu še ni dovolj, od najrazličnejših predmetov za gospodinjstvo do proizvodov, ki jih potrebujejo posamezne industrijske panoge. Namesto da bi čas relativnega zastoja v naših tovarnah, v prvem četrtletju zaradi pomanjkanja električne energije, voditelji proizvodnje izkoristili za različne tehnične analize, za poglobljeno proučevanje trga in zahtev trga, so držali, mirno rečeno, križem roke. Marsikje voditelji proizvodnje še sedaj ne razumejo, da je tehnična organizacija proizvodnje in iz te izhajajoča produktivnost ključno vprašanje nadaljnjega razvoja gospodarstva, nadaljnjega in še hitrejšega razvoja proizvajalnih sil sploh. Sem spada tako smotrna organizacija dela, porazdelitev dela na posamezna delovna mesta v oddelkih, obratih itd., ki na tem področju doslej rovin, priprava orodij itd., kot tudi smotrnejša organizacija dela med podjetji v smislu kooperacije, koprodukcije in specializacije. Če so ponekod, toda le redkokje, letos karkoli storili za izpopolnitev organizacije dela znotraj podjetij, še ni bilo skoraj nič storjenega za tesno tehnično povezavo, za sodelovanje med podjetji, za organiziranje organizacije industrijske proizvodnje na višji ravni, za prehod iz obrtniške na industrijsko proizvodnjo. Vsega tega širokega programa seveda ni moč uresničiti v nekaj mesecih, v letu dni, toda lahko bi že doslej storili vsaj prve korake v tej smeri. To je naloga posameznih podjetij, predvsem pa naloga združeni, zbornic itd, ki na tem področju doslej še niso pokazale potrebne žilavosti in življenjske sposobnosti.

Delavec ne more ničesar napraviti ob slabi organizaciji dela

Voditelji proizvodnje še niso doumeli, da delavec ne more ničesar napraviti, če vodstvo ne poskrbi za izboljšave, če ni organizacija dela takšna, da delavca nenehno sili k večji storilnosti, seveda ne v večjem izčrpavanju njegovih fizičnih moči, temveč smotrnejši organizaciji proizvodnega procesa, smotrnejši prilagoditvi orodja, pravočasni dobavi materiala, odstranjevanju vseh mogočih zastojev, itd. Organiziranje proizvodnje v tem smislu seveda terja nenehno vsakodnevno poglabljanje v proizvodni proces, terja veliko več truda kot pa enostavno shematično zapisovanje opravljenih delovnih ur, prebijanja načrtov itd. Toda prej ali slej bo morala naša tehnična inteligenca v tovarnah misliti tudi na to področje dela, saj ji zato ne manjka znanja, manjka ji le določenih prijemov, ki pa si jih lahko pridobi v medsebojnem posvetovanju, prenašanju izkušenj iz podjetja v podjetje itd. Nešteto naših ljudi iz vrst tehnične inteligence je bilo ne samo nekaj dni, temveč celo nekaj mesecev na »študijskih potovanjih« v tujini, v najmodernejših podjetjih. Toda znanje, ki so si ga pridobili v tujini, v tehnično razvitejših deželah, niso skoraj nikjer posredovali doma, niso organizirali proizvodnje tako, kot so jo videli v tujini. Nič ni čudnega, če potlej človek obupa, ali so svoj študijski čas v tujini res plodno izkoristili, plodno v korist skupnosti, ki jim je omogočila obisk in študij v tehnično izpopolnjenih tovarnah.

Seveda velja ob tem razglabljanju spregovoriti tudi besedo, dve o delu sindikalnih organizacij podjetij. Sindikat bi moral biti pravzaprav vest podjetja. Moral bi imeti na dlani podatke o izkoriščanju strojev, o zaposlitvi, o rasti produktivnosti, razmerah na trgu, zahtevah trga itd. Če bi imela sindikalna organizacija te analize, bi imela v rokah najsolidnejšo osnovo za akcije, za zahteve po izboljšanju. Raznovrstne analize zahtevajo sistematično delo, nenehno spremljanje proizvodnje, poglabljanje v probleme gospodarjenja znotraj in zunaj podjetja. Reči je treba, da so se sindikalni odborniki le malokje odločili za takšen, težji, toda sistematični način dela. Zanj pa se bodo morali prej ali slej odločiti, če hočemo res podpirati uresničevanje načel sedanjega gospodarskega razvoja in pospešiti napredek proizvajalnih sil.

Sindikalne organizacije so marsikaj storile za izobrazbo delavcev in predvsem za izobrazbo organov delavskega upravljanja. Priredile so vrsto predavanj in seminarjev. Toda to še ni vse. Kot rečeno, sindikat bi moral pravzaprav biti vest podjetja. Kaj mislimo pod tem pojmom? To, da bi moral sindikat nenehno spremljati vsa dogajanja v podjetju, jih na sejah in sestankih analizirati in zahtevati od voditeljev proizvodnje, da delajo drugače, da ne gledajo samo na trenutno ozko korist podjetja, temveč na korist skupnosti, da se vendarle zavedo, da je podjetje samo drobcen del naše ekonomske celote, da je gospodarstvo nerazdružljiva ekonomska enota.

Slabosti je treba vselej priznati. Priznati je torej treba, da so marsikje sindikalni odborniki zamižali z enim očesom, če so videli to ali ono slabost v gospodarjenju. Zamižali so, češ če storimo drugače, če zahtevamo znižanje cen izdelkov, potem bo kolektiv na slabšem, ne bo dobička. Kaj malo so zaostrili vprašanja prikritega zastavljanja proizvodnje, premalo ostro so zahtevali od vodstev podjetij, da izboljšajo organizacijo dela, da prilagode proizvodnjo zahtevam trga, skratka, preplaho so se spopri jemali v podjetju z vsemi tistimi, ki so odgovorni za tehnološki proces dela, za gospodarjenje.

Vodstva podjetij naj prevzamejo del nekdanjih nalog sindikatov

Ne gre za direktno vmešavanje sindikalnih organizacij v vodenje tehnološkega procesa dela. Gre za nekaj več, gre za bdenje nad tehnološkim procesom, bdenje, kako kdo gospodari in vodi podjetje in za zahtevo, da ga vodi bolje, drugače. Zato so sindikalne organizacije kot organizacije proizvajalcev dolžne zahtevati od vodilnega osebja v podjetju, od preddelavcev, oddelkovodij, tehnikov, obratovodij in inženirjev, od organov delavskega upravljanja, da v podjetju organizirajo proizvodni proces tako, da bo proizvodnja čim hitreje napredovala. Skratka, sindikalne organizacije naj bi sedaj naložile vodstvom podjetij tiste naloge, ki so jih včasih sindikati z vso uspešnostjo opravljali in sicer, da z diagrami o padcu in rasti proizvodnje obveščajo kolektiv o uspehih, da sklicujejo proizvodne sestanke, na njih razpravljajo z delavci o slabostih v tehnološkem procesu dela, da upoštevajo ter uresničujejo predloge delavcev, kako naj bi še bolje organizirali delo. Če bodo vodstva podjetij prevzela te naloge in prevzeti jih morajo, potem bodo lahko sindikati usmerili svoje delovanje na tako imenovano »politično področje«, to je, uspešno bodo lahko razpravljali z delavci v oddelkih, obratih in drugod, kako poteka izpolnjevanje plana, kaj bi morali še storiti in terjati od voditeljev proizvodnje, da bi izpolnjevanje potekalo še bolj v redu.

Plodno izkoristimo zadnje dni pred zaključkom leta

Pred nami so še nepolni trije meseci do zaključka leta. Marsikaj še lahko storimo, marsikaj izboljšamo, da bo družbeni plan uspešneje izpolnjen. Seveda pa moramo za to izpodbuditi ves kolektiv, slehernega člana sindikata. Zato bi kazalo prav sedaj o vseh teh stvareh razpravljati, razpravljati o pomanjkljivostih v proizvodnji z vsem članstvom in se pri tem posluževati najrazličnejših oblik, od množičnih sestankov kolektiva do sestankov v posameznih oddelkih in obratih in osebnih pomenkov. Vsak kolektiv naj bi v svojem območju sestavil analizo o dosedanjem delu, o gospodarjenju, o prilagajanju podjetja razmeram trga, in na osnovi tega storil, karkoli je treba storiti, da bi organizacijo dela izboljšal, pospešil rast storilnosti itd. Pri tem v kolektivih ne bi smeli gledati na trenutne koristi, ali se ta ali ona stvar takoj izplača, kajti izplačala se bo slej ali prej. Reči je namreč treba, da v podjetjih marsikdaj vzamejo v roke tako imenovano kapitalistično računico, ko razpravljajo o tej ali oni spremembi, ni majo pa je v rokah takrat, kadar se pomenkujejo o potrebah trga, ko je treba proizvajati tisto, česar na trgu ni, oziroma kar trg želi. Ti sestanki in analize bodo obenem že tudi dobra priprava za razpravo o planu podjetja za naslednje leto, za razpravo o izboljšavah v tehnološkem procesu dela, ki se je moramo lotiti, če se hočemo približati ravni industrijske proizvodnje, tako glede kakovosti kot količine izdelkov, industrijsko bolj razvitim državam.

Peter Dornik

ZAPISKI Z RAZŠIRJENE SEJE PREDSEDSTVA REPUBLIŠKEGA ODBORA SINDIKATA

HITREJE K SPECIALIZACIJI

Odgovori 37 od 80 anketiranih lesno-industrijskih podjetij Slovenije: v pohištveni industriji se kopičijo zaloge; potrošniki ne kupujejo pohištva zavoljo nizke kupne moči; zmogljivost pohištvene industrije je prevelika; gradbeno pohištvo ne gre v denar, zaradi omejevanja investicij; delavci v osmih podjetjih so dobili nekajkrat 60 do 80-odstotne plače; nekaj podjetij je prešlo pod prisilno upravo; nekatera vodstva podjetij spreminjajo obrate v samostojna podjetja itd.

Površen opazovalec bi sodil, da so vse to le posledice preusmeritve našega gospodarstva, toda resnici na ljubo velja zapisati, da so to v resnici posledice okorelosti ljudi, ki vodijo proizvodnjo. Marsikje v podjetjih nimajo normativov časa in materiala. Ne vedo, kje so ozka grla, ne sestavljajo analiz proizvodnje, ne proučujejo trga, ne prilagajajo svojih proizvodov zahtevam potrošnika. Izdelujejo težko in drago pohištvo kot pred 50 leti, ne izdelujejo pa lahkega pohištva, za katerega bi potrošili manj lesa, ki bi bilo cenejše, sodobnejše, pri potrošniku bolj zaželeno in na trgu bolj iskano.

Podjetja, ki so vsa povojna leta skrbela za kakovost izdelkov, za tehnično izboljšavo, za boljšo organizacijo dela, ki so bila skromnejša pri ustvarjanju dobička, podobnih težav skorajda ne čutijo, oziroma le v manjši meri.

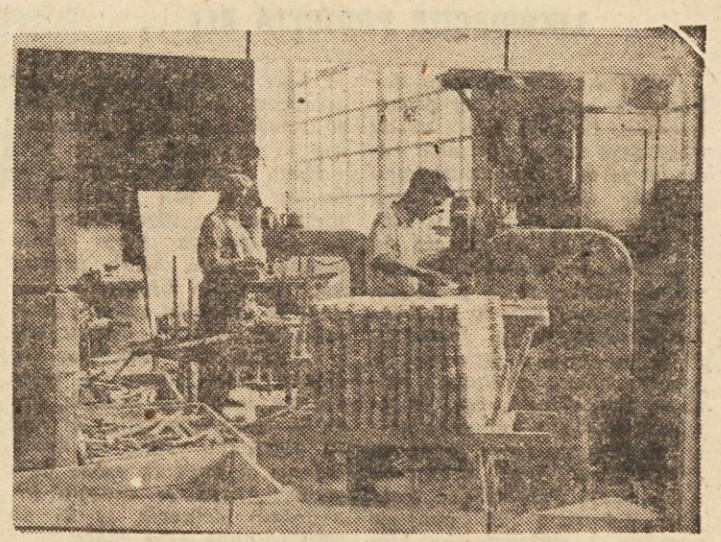
Vzroki za tak položaj nekaterih podjetij so torej drugje, znotraj njih samih in sprostitev trga jih je le odkrila. In to bo treba prej ali slej upoštevati ter spremeniti sistem dela. Reči je treba, da je vrsta podjetij že začela resneje razmišljati o evidenci proizvodnje, začela je spreminjati asortiment izdelkov, ki so bolj donosni in ki jih trg želi. Skratka, vrsta podjetij razmišlja o znižanju cen proizvodov, boljši organizaciji tehnološkega procesa dela, sestavljanju solidnejših kalkulacij in tudi o kooperaciji, koprodukciji in specializaciji.

Seveda bi proces v smeri specializacije, koprodukcije in kooperacije hitreje potekal ob obilnejši pomoči Združenja lesno-industrijskih podjetij. Združenje bi se moralo po mnenju proizvajalcev razviti v bolj praktičnega in gibčnejšega svetovalca in pomočnika, v organ, ki bi pospeševal prenašanje izkušenj iz podjetja v podjetje, v koordinatorja, ki bi sporazumno s proizvajalci usmerjal razvoj lesno-industrijskih podjetij. Vseh teh nalog Združenje doslej še ne opravlja v zadovoljivi meri. To pomeni, da bo moralo Združenje spremeniti svoj sistem dela. Svoj odnos do združenja in ostalih proizvajalcev pa bodo morala spremeniti tudi podjetja, ki imajo v svojem sestavu strokovnjake, toda na prikrit ali odkrit način nasprotujejo, da bi njihov strokovni aparat preko Združenja posredoval svoje izkušnje tudi drugim kolektivom.

Tudi trgovska podjetja, predvsem izvozna, bodo morala spremeniti svoj odnos do proizvajalcev. Njihova dokaj ustaljena metoda je namreč, da posamezna večja naročila, na primer za obešalnike in podobno, porazdele na vrsto podjetij, tudi na tista, ki se sicer niso izrecno specializirala v galanterijski stroki. S tem odvračajo proizvajalce od specializacije in jih takorekoč zavajajo v izdelovanje čim širšega števila predmetov. Na ta način postajajo posamezna podjetja predvsem manjši obrati, sužnji trgovine in njene muhavosti. To seveda odvrača proizvajalce od specializacije za posamezne predmete, za katere imajo potreben strojni park in izvežban kader. Trgovina, predvsem izvozna, pa bo morala tudi bolj sistematično proučevati zunanje tržišče in sporočati proizvajalcem želje zunanjega trga, ne pa od njih terjati samo novih in novih modelov, ki sicer terjajo veliko dela, včasih pa ne zagledajo luč sveta.

Če bodo vse te ovire odstranjene in odpravljene slabosti, če se bodo podjetja hitreje specializirala za izdelavo posameznih proizvodov, bo v lesnopredelovalni panogi hitreje uresničen prehod od tipične obrtniške k serijskemu industrijskemu načinu proizvodnje. Tak prehod bo v dobršni meri vplival na pocenitev proizvodnje, na smotrnejše izkoriščanje lesa.

To so bili najvažnejši problemi, o katerih so razpravljali sindikalni odborniki

V Kombinatu lesne industrije v Logatcu so letos v marsičem izboljšali proizvodni proces dela. Toda o tem kaj več drugič. (Na sliki vidimo delavca, ki izdeluje obešalnike)

Elektrotehniško društvo izdaja znak o kakovosti

Elektrotehnično društvo Slovenije se že več let zavzema za boljšo kvaliteto domačih elektrotehničnih izdelkov, hkrati pa skuša doseči priznanje vsem onim proizvodom, ki so po kakovosti enakovredni inozemskim.

V industrijsko razvitih deželah že vrsto let podeljujejo preizkušenim izdelkom kvaliteten znak. Danes v tujini skoraj ni moč kupili izdelka, ki ne bi imel vtisnjenega takega znaka. Že leta 1923 so ustanovili organizacijo, imenovano CEE (Mednarodna organizacija za preizkušnjo električnih izdelkov), ki izdaja podrobne predpise o izdelavi in preizkušnji tistih izdelkov, ki so zlasti namenjeni širokemu krogu potrošnikov.

Ker nismo do sedaj pri nas preizkušali elektrotehničnih izdelkov, je bilo v prodaji večkrat precej slabih in celo nevarnih izdelkov. Naraščajoča proizvodnja ne dopušča dobenega tozadevnega popuščanja več. Pri Elektrotehničnemu društvu Slovenije so zaradi tega osnovali tehnično komisijo, ki bo na podlagi preizkušnje podelila posameznim proizvodom tudi začasen znak o kakovosti. Že med pripravami so naleteli na precej težav. Pri nas namreč nimamo za preizkušnjo izdelkov nobenih predpisov. Tehnična komisija je zato predlagala Eelektrotehniškemu društvu, naj v slovenščini izda vsaj najnujnejše predpise organizacije CEE. To društvo nima lastnih laboratorijev, niti stalnega strokovnega osobja, ki bi opravljalo vse potrebne meritve. Komisija je zato pvabila k sodelovanju strokovnjake vseh večjih elektrotehničnih inštitutov.

V dobrem letu so podjetja prijavila 22 izdelkov, od katerih so preizkusili že tri. To so tri vrste svetilnih baterij »Meteor«, ki jih izdeluje tovarna baterij »Zmaj« v Ljubljani. Kot vemo, so izdelki te renomirane tovarne sloveli že pred vojno. V prvih povojnih letih je pomanjkanje surovin oviralo normalen potek proizvodnje in v znatni meri vplivalo na kakovost izdelkov. V zadnjem času pa so z vztrajnim strokovnim delom in s pravilno izbiro surovin za svoje izdelke dosegli predvojno kakovostno raven. Baterije izdelujejo v treh izvedbah, in sicer kot »Blisk«, »Zmaj« in »Meteor«. Baterijo »Meteor« smo izvažali do nedavnega, zdaj pa, ko je na razpolago dovolj surovin, lahko kupi to baterijo tudi domač potrošnik. Vsaka baterija te znamke ima danes datum proizvodnje, opremljena je tudi s posebnim kvalitetnim znakom Elektrotehničnega društva Slovenije.

Ali si naročnik »Delavske enotnosti«?

IZ MLINSKEGA PODJETJA

Naprave so obnovili

Delovni kolektiv Kmetijskega živilskega mlina v Lendavi se je minuli mesec lotil obnove mlinskih naprav. Med drugim so modernizirali sejalne naprave, povečali skladiščni prostor za žito in mlevske izdelke, zgradili garažo in kupili nov kamion. Kot sodijo, bo sedaj poslovanje mlina donosnejše, poizkusno mletje pa je pokazalo, da je kakovost moke sedaj precej boljša. Za vsa ta dela so potrošili sredstva iz amortizacijskega investicijskega sklada in sklada za prosto razpolaganje.

GOSPODARSKE VESTI

Priprave za hidroenergetske gradnje na Donavi

Med Romunijo in našo državo so zaključeni razgovori in podpisan protokol o pripravah za regulacijo Donave med Bazijašem in Djerdapom, o sestavi tehnično gospodarske spomenice za hidroenergetsko ureditev in za zboljšanje plovbe po Donavi. V protokolu je ugotovljena enotnost gledišč obeh strani o vprašanjih, ki so bila na dnevnem redu razgovorov, ter potrjena tehnična in gospodarska možtehnične hidroenergetske in plovne naprave. Posebna skupnost, da bi na Donavi zgradili na komisija naj bi pripravila tehnični in gospodarski elaborat za začetek gradbenih del

Drugi agregat šoštanjske elektrarne že poizkusno obratuje

V novi šoštanjski elektrarni je te dni po vključitvi drugega velikega kotla začel obratovati tudi drugi agregat za 30.000 kWh, ki ga z sedaj še preizkušajo. Ob intenzivni proizvodnji termoelektrarna se zdaj dnevna proizvodnja električne energije giblje na okrog 4 in pol milijona kWh, vendar to ne zadošča za kritje potreb gospodarstva, čeprav elektroplavž v Štorah ne obratuje in ne obratujejo tudi karbidne peči v Rušah Podvojena zmogljivost šoštanjske elektrarne nam bo gotovo prinesla precejšnje izboljšanje, ki pa ga bomo prav čutili šele, ko se bo hrvatsko-elektrogospodarstvo spet lahko naslonilo na veliko vinodolsko hidroelektrarno, to je, ko bo jesensko deževje napolnilo akumulacijsko jezero te elektrarne. Nekoliko bolje bi bilo tudi, če bi konec leta začel obratovati drugi agregat termoelektrarne Konjščina v Hrvatskem Zagorju. Toda zaradi zakasnelih dobav iz tujine in od domačih podjetij, bo ta začel obratovati šele spomladi. Dobro pa poteka gradnja daljnovoda Jajce—Zagreb, ki bo zaključena do konca leta, če ne bodo nastopile kakšne nepredvidene ovire

Dostopnejše cene v turizmu obetajo

Na posvetovanju turističnih predstavnikov Hrvatske in Slovenije so razorav1jali o cenah gostinskih storitev za prihodnje leto. Obeta se, da bo iz zveznega proračuna izločeno 700 milijonov dinarjev za spodbujanje prometa v sezonskem penzionskem gostinstvu v prihodnjem letu. Penzionsko gostinska podjetja bodo dobila zunaj glavne sezone 25% premije, v glavni sezoni pa bodo znašale premije samo 10% Penzionsko-gostinskim podjetjem bodo znižani družbeni prispevki, ki so doslej znatno večali stroške storitev. Penzionska podjetja naj bi plačevala največ 2% obresti na osnovna sredstva, namesto dosedanjih 6. Krajevni davki pa ne bi smeli znašati nad 5%, medtem, ko so doslej znašali 10%. Če bodo ti ukrepi pravilno uveljavljeni, bodo cene gostinskih storitev v penzionskih podjetjih za 15 do 20% nižje kakor doslej. Na posvetovanju so tudi govorili o tem, naj bi hoteli in turistične organizacije navezale neposredne stike in dogovore z velikimi industrijskimi podjetji, da bi lahko čimveč delavcev preživelo dopust v turističnih krajih po dostopnih cenah in bi bile zmogljivosti podjetij bolje izkoriščene.

Stari kovanci bodo prenehali veljati

Narodna banka bo umaknila do konca leta iz obtoka stare kovance iz cinka po 5, 2, 1 in pol dinarja, ki so bili izdani leta 1945. Naknadno bo Narodna banka zamenjavala denar vključno do 31 marca 1957.

Industrijski izvoz se bo še povečal

Jugoslovanska banka za zunanjo trgovino daje dve milijardi dinarskih in deviznih sredstev za povečanje proizvodnje za izvoz. Družbeni plan za prihodnje leto bo verjetno predvideval povečanje industrijske proizvodnje za okoli 15% nasproti povečanju za 10% v letošnjem družbenem planu

Razgovori o gradnji petih novih elektrarn

Predstavniki Jugoslavije, Italije, Zahodne Nemčije in Avstrije bodo v začetku novembra razpravljali o projektu »Jugoeleksport« k predvideva gradnjo petih elektrarn v Jugoslaviji ter daljnovodov, po katerih bi izvažali električno energijo v Italijo, Zahodno Nemčijo in Avstrijo. Gradili naj bi hidroelektrarne na Peričici, Cetini, Idrijci, Trebinjščici in pri Gackem. Gradnja bi predvidoma stala 380 milijonov dolarjev. Vse elektrarne pa bi dajale nad 5 milijard kWh električne energije za izvoz

Kaj smo kupili?

Zvezna zunanjetrgovinska zbornica je sporočila, da so kupila naša podjetja na velesejmu v Zagrebu od Češkoslovaške več tiskarskih strojev. Podobne stroje smo kupili tudi od Švice, Anglije, Zahodne in Vzhodne Nemčije. Ljudska odbora Zagreba in Beograda sta kupila kompletno opremo za dve mlekarni, večja mesta pa so kupila nekaj avtomobilov za čiščenje. Naši kupci so kupili tudi več specialnih strojev. Največ zanimanja pa je bilo za nakup avtomobilov, pisalnih in računskih strojev. Kupili so tudi več sodobnih naprav za ročnike, predmetov za gospodinjstvo, približno 30 restavracij in hotelov pa je kupilo posebno aparate za ekspres-kavo

Uvom melioracijske opreme iz Sovjetske zveze

Te dni se bodo začela pogajanja s sovjetskimi izvozniki o izročitvi opreme za melioracije kot je bilo to določeno v sporazumu o investicijskem posojilu med Jugoslavijo in Sovjetsko zvezo. Pogajali se bodo o uvozu 92 bagrov, 30 buldožerjev 50 skreperjev in 50 vibracijskih navijačev. 30 delavnic za popravilo motorjev tujih strojev in druge opreme

LIKVIDACIJA PODJETJA ALI...

Pod Pohorjem je ozka dolinica, v kateri je pet granitolomov. Po niže ležeči vasici imenujejo dolino Josipdol. Josipdol je že staro industrijsko središče Pohorja, kajti leta 1790 so tu zgradili prvo steklarno, ki je obratovala do leta 1905. Ko je steklarna prenehala delati, si je prebivalstvo poiskalo delo v granitolomih. Podjetje v Josipdolu se je po vojni s priključitvijo granitoloma v Hudem Kotu in Resenjaku precej razširilo. Prav tako kot pred vojno so tudi po vojni prodajali Josipdolčani svoj granit v razne kraje naše države. Svojim delavcem je podjetje zgradilo 3 stanovanjske bloke, obnovilo več stanovanjskih hiš, zgradilo kino dvorano, iz dobička pa je kolektiv kupil kinoprojektor.

Do minulega leta ni bilo težav v proizvodnji, ali bolje rečeno s prodajo kock. Potlej pa je zavel drugačen veter. Letos je podjetje zelo zaostrilo izdelavo kock, tako da bi dosegli predvojno kakovost. Do lani so namreč lahko prodali vse. Sedaj pa vsak kupec zahteva le kakovostni izdelek. Boljši izdelki pa seveda terjajo več časa in vestnosti, zato je tudi padla proizvodnost in z njo seveda tudi zaslužki delavcev. Delavci, ki delajo v normi in akordu, so dosegali le 50 do 70% svojih urnih plač. Zelo redki so zaslužili polne urne plače. Podjetje je doseglo le 70% predvidene proizvodnje. Tako so nekateri kvalificirani delavci, na katerih leži teža proizvodnje, manj zaslužili od nekvalificiranih režijskih delavcev, ki delajo na pomožnih in pripravljalnih delih. Poleg težav v proizvodnji si je podjetje naprtilo na hrbet še nakup nekaterih ne najbolj potrebnih strojev in tako zašlo v finančne težave. Prikljućilo si je še granitolom komunalnega podjetja Maribor, kjer je bilo zaposlenih okoli 60 ljudi. Delo v tem granitolomu so ustavili in delavce razporedili v ostalih granitolomih podjetja, kjer je bilo že itak dovolj delavcev. S prihodom novih 60 delavcev se torej proizvodnja ni povečala.

Novi delavski svet se je že na prvi seji sprl zaradi vsega tega z direktorjem in ta je prvega maja podal ostavko. Toda kljub prodaji kock za cesto Ljubljana—Zagreb se finančni položaj podjetja ni izboljšal, ker je kupec velik del kock zavrnil. Banka granitolomu ni dala več na razpolago kredita, ker ga je le-to izkoristilo že nad 50 milijonov. Tako so dobili delavci v avgustu samo 60% plače, ki pa je znašala pri akordnih delavcih le 25 do 50% njihove urne plače.

Težko je reči, kdo je kriv za vse to. Gotovo je, da sta kriva tako uprava podjetja kakor tudi delavci. Vodstvo podjetja, ker je dopustilo delavcem površno izdelavo in zvišanje norm na škodo kakovosti kock. Delavci so pa to izkoriščali, ker je podjetje zahtevalo samo količino izdelkov, ne pa tudi kakovost kock.

Sedaj je podjetje pred likvidacijo. Minuli teden je poslovanje pregledala finančna komisija. Občinska gospodarska komisija predlaga, naj bi podjetje likvidirali in osnovali novo občinsko obrtno kamnoseško podjetje. Okoli 100 delavcev si je že poiskalo delo drugod. Nekaj jih je odšlo v velenjski rudnik. Preostalih 200, ki so povečini stari in poročeni, pa čaka nadaljnje usode. Upajo, da jim bodo pristojni pomagali in spravili podjetje v red tako, da ne bo zamrlo eno najstarejših industrijskih središč na Pohorju. Brez dvoma pa je, če je bilo kamnoseštvo donosno pod starim kapitalističnim lastnikom, bo tudi sedaj, samo odstraniti bo treba vse tisto, kar pelje v izgubo, pa naj je to na strani delavcev ali na strani uprave. R. C.

Opomba uredništva: *Dopis, ki nam ga je poslal delavec R. C. o napovedani likvidaciji Josipdolske granitne industrije, nas je zelo začudil. Čudimo se, da sindikalna organizacija in delavski svet in občina nista začeli stvari urejati, ko je bil še čas. Še bolj pa se čudimo predlogu občine, da bi likvidirali to po vsej državi znano granitno industrijo in jo spremenili v malo občinsko obrtno kamnoseško podjetje. Brez dvoma je, da bomo v naši državi gradili še precej cest in drugih velikih industrijskih objektov in da granitni industriji še ni zapel navček. Če je lani in letos škripalo v podjetju zaradi splošno znanega položaja v gradbeništvu, s tem ni rečeno, da poslej ne bomo več potrebovali granitnih kock in drugih granitnih izdelkov. In ko bo zopet konjunktura za vse te izdelke, od kod potlej dobiti strokovno vešče delavce, ki znajo ravnati s kamnom. Težko si je obetati, da bodo le-ti prišli nazaj v Josipdol, če bodo našli drugje ugodnejše pogoje za življenje. Ali je o tem kaj razmišljal občinski ljudski odbor. In mar ne bodo nastali nepotrebni stroški z likvidacijo podjetja, z ustanavljanjem novega podjetja in kolikšni bodo stroški, ko bodo brez haska ležali stroji in naprave, ki jih Josipdolska granitna industrija nima malo.*

Upamo, da bo vodstvo občinskega ljudskega odbora, skratka vsi tamkajšnji ljudje, o tem razmislili in poiskali boljšo rešitev. Za ves kolektiv, od vratarja do najodgovornejših vodilnih uslužbencev v podjetju, pa bo položaj, v kakršnega je sedaj zašlo podjetje, prav gotovo dobra šola, sicer grenka, da se bo vsakdo zavedel svojih dolžnosti, delavec, da mora izdelovati kakovostno in kvalitetno blago, vodstvo podjetja, da mora to zahtevati od delavca, določati norme in akorde tako, da ne trpi kakovost izdelka in da delavec tudi svojemu delu primerno zasluži, delavski svet pa da mora o gospodarjenju razmišljati vse leto in ne šele tedaj, ko jim začne teči voda v grlo.

PREVERI, PREDEN KAJ NAPIŠEŠ

Ob koncu avgusta nam je poslal tovariš Jože Zupančič iz Litije dopis ob sedemdesetletnici litijske predilnice, ki smo ga močno skrajšanega objavili pod naslovom: Dober bombaž imamo. Bili smo pač v dobri veri, da je dobil dopisnik verodostojne podatke.

Glejte, kaj so nam na članek pisali iz predilnice!

»Dovoljujemo si vas opozoriti, da je večji del sestavka netočen in da pomeni svojevoljno spisano poročilo povsem nepoučene osebe...

Bistvene netočnosti so naslednje:

1. Že sam naslov »Dober bombaž imamo« ne ustreza resničnemu stanju v tem letu in nasprotuje splošno znanemu dejstvu, da so morale predilnice izdelovati prejo iz močno nopastega ter prevsoko klasiranega bombaža.

2. Kapaciteta izdanega skladišča za bombaž in prejo je samovoljno tako označena ter ne ustreza dejstvom spričo izostale mehanizacije, kar onemogoča smotrno izkoriščanje prostora.

3. Popolnoma netočna je trditev, da je litijska predilnica predelovala, oziroma predeluje 100 vagonov domačega bombaža. V letošnjem letu je bilo na razpolago le 141,9 ton takšnega bombaža.

4. Domači bombaž z ozirom na ceno, po kateri ga je morala kupiti predilnica, je bil sorazmerno drag. Res je sicer, da je prodajo posredovalo koncesionirano trgovsko podjetje, vendar je nesmisel spravljati morebitno nizko odkupno ceno za pridelovalca v zvezo s 70-letnico naše predilnice.

5. Makedonskega bombaža znamke »Akala« sploh ni in iz tega sledi popolna neorientiranost poročevalca.

6. Stanično vlakno iz Loznice ni pogoj za mešanje z bombažem, saj je mešanje že zdavnaj v rabi glede na vrsto artiklov, ki se v tkalnicah izdelujejo iz preje bombažnega tipa.

7. Povečanje zmogljivosti naše predilnice je lahko samo posledica rekonstrukcije in dopolnitev. To nista dva sovpadajoča pojava, temveč je preosnova pogoj za zvišanje proizvodnje.

8. Po rekonstrukciji litijska predilnica ne bo ena izmed najmodernejših predilnic v državi, ker je to nemogoče doseči kljub delni modernizaciji strojnega parka nasproti povsem novim strojem v predilnicah, ki so bile zgrajene znatno kasneje, celo šele po osvoboditvi.«

Kaj takega se, če povemo po pravici, nismo nadejali. Dopisniku moramo pač vsaj toliko zaupati, da bo dopis gradil na resničnih in preverjenih podatkih. Tokrat smo se močno ušteli.

Toda ob tem primeru moramo zapisati nekaj besed našim dopisnikom. Predvsem naj prej dobro preverijo vse, kar napišejo. Ni dovolj, če kakšno stvar le kje slišiš — in brž v časopis. Tudi je močno odvisno, od koga kaj slišiš. Pri takih zadevah se je treba obrniti na ljudi, ki stvar najbolje poznajo. Tale tovariš, na primer, bi moral direktorja vprašati za podatke ne pa kogar koli, ki ni točno poučen. Rezultat takega početja je potem takale vest, ali dopis, s katerim imamo opraviti v tem primeru. Vedno se poslužujmo podatkov »iz prve roke«, kot temu pravimo. Naloga časopisa je namreč, da posreduje bralcem resnico.

POGOJ — DELOVNA DOBA

Člani sindikalnih podružnic v Sežani so se pri proučevanju osnutka o pokojninskem zavarovanju zadržali pri onih členih, ki govorijo o pridobitvi osebne pokojnine. Sodijo, da ni prav, da se prizna pravica do popolne pokojnine samo onim osebam, ki so se šele v poznejših letih zaposlile, medtem ko nimajo te pravice tisti, ki so delali v podjetjih in ustanovah že od rane mladosti in so na stara leta iz raznih razlogov prekinili delovno razmerje. Člani sindikalnih podružnic v Sežani zato predlagajo, da se ta člen osnutka novega zakona popravi tako, da pridobitno pravico do pokojninskega zavarovanja tudi tisti tovariši, ki sicer niso bili zaposleni v zadnjih letih, imajo pa za pridobitev te pravice po zakonu določeno polno delovno dobo.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Otroški dodatek

Ravečah-Dutovlje: Sporočite, kdaj je sin dokončal 4. razred gimnazije in v katerem letu je dopolnil 15. leto starosti. Brez teh podatkov namreč ni mogoče odgovoriti na Vaše vprašanje. Velja namreč, da pripada otroški dodatek redno do dopolnjenega 15. leta starosti, nad tem letom pa samo, če se otrok šola. Za otroke, ki so dopolnili petnajst let starosti, a so še na rednem obveznem osemletnem šolanju, pripada otroški dodatek, dokler ne dokončajo tega šolanja, vendar najdalj do konca koledarskega leta, v katerem otrok dopolni petnajst let starosti. Če je Vaš sin dopolnil petnajst let v 1955. letu, potem so Vam morali zanj ustaviti otroški dodatek s 1. januarjem 1956 ne glede na to, ali je še posečal četrti razred gimnazije. Morda Vam že ta informacija zadošča, iz katere lahko spoznate, da morete ponovno uveljaviti pravico do otroškega dodatka, ko predložite pristojnemu zavodu za socialno zavarovanje, da sin redno poseča 5 razred gimnazije. To potrdilo pa lahko dobite seveda šele, ko se začne redni šolski pouk.

P. T. Prevalje: Z januarjem letos ste se zaposlili v ubožnici kot strežnica. Prej so obiljubljali otroški dodatek za štiri nedoletne otroke. Sedaj pa zatrjujejo, da boste lahko tega prejemali, ko boste že eno leto zaposleni. To se Vam zdi čudno zlasti, ker preživljate svoje otroke s svojim delom ves čas, odkar je mož zaprt. — **Odgovor:** Verjamemo, da ste v hudih stiskah. Toda za pridobitev pravice do otroškega dodatka bi se morali najkasneje v dveh mesecih, potem ko je začel mož prestajati kazen, zaposliti v rednem delovnem razmerju. Vse Vaše prejšnje zaposlitve pa niso imele takega značaja in zato ste zamudili možnosti za pridobitev te pravice. Pridobili si jo boste šele s 1. januarjem 1957. leta in jo boste deležni, dokler boste zaposleni in se otroci ne izuče. Glede na ostale okoliščine, ki jih omenjate v svojem pismu, pa menimo, da bi vas lahko podprla organizacija Zveze borcev, pa tudi občinski ljudski odbor bi storil prav, če bi priskočil na pomoč s primerno podporo, da prebijete še te tri mesece do izpolnitve pogoja za otroški dodatek.

K. I. Trbovlje: Vsako spremembo je treba takoj prijaviti Zavodu za socialno zavarovanje. Pravnomočno odločbo o novi odmeri dohodnine takoj predložite pristojnemu zavodu zaradi nove odmere višine otroškega dodatka.

Plačevanje

K. Lj. f. Ljubljana: Invalidska uprava je poslala upokojenca na klimatsko zdravljenje. Ta upokojenec pa je honorarni uslužbenec in bi rad vedel, ali mu pripada del honorarja za čas njegove odsotnosti? — **Odgovor:** Nihče nima pravice, prejemati za čas bolezni pripadajoči del plače. Za ta čas prejema iz naslova socialnega zavarovanja nadomestilo plače (oskrbnino, hranarino itd. kot nekateri imenujejo to dajatev). Torej tudi ta »honorarni« uslužbenec ne more prejemati za čas bolezni honorarja. Seveda se običajno pojavi ugovor, češ tudi upokojenci so zavarovani za primer bolezni, a vendar ne prejemajo nobenega nadomestila plače, čeprav so zaposleni. Nihče ne more prejemati iz naslova socialnega zavarovanja več vrst dajatev. Upokojenci uživajo brezplačno zdravstveno oskrbo kot vsi zavarovanci. Nadomestila plače pa ne morejo dobivati, ker prejemajo pokojnino ne glede na trajanje bolezni. Pravica do dopusta pa ni pravica iz socialnega zavarovanja in ker upokojitev ni ovira za sklenitev delovnega razmerja, je lahko torej tudi upokojenec deležen te pravice, če je v rednem delovnem razmerju, to je če dela redni oziroma za njegovo delo odrejeni delovni čas.

H. A. Maribor: Delate v treh izmenah že devet mesecev, toda dodatka za nočno delo ne priznajo Šef računovodstva trdi, da ne pozna zakona, ki bi dovoljeval dodatek za nočno delo, ki se opravlja v izmenah. — **Odgovor:** Pri »dodatku« za nočno delo je ločiti dvoje. Šef računovodstva očividno misli na odločbo, po kateri se prizna v materialne stroške dodatek za nočno delo, ki je stalno to je takšno, ki se opravlja najmanj trideset dni. Nočno delo v izmenah ni take vrste delo. Toda šef računovodstva je očividno prezrl, da je to le finančni predpis. Pravico do nočnega dodatka pa ureja — tarifni pravilnik. Ta pa lahko prizna posebno doplačilo za vsakršno nočno delo. Seveda pa mora tak izdatek gospodarska organizacija kriti iz tistega dela dobička, ki je namenjen za plače. Iz povedanega sledi, če tarifni pravilnik ne priznava plačila za nočno delo, potem imajo do tega plačila pravico le tisti, ki delajo stalno najmanj skozi mesec samo ponoči. Ta plača se obračuna tako, da se tarifna postavka poveča za 12,5% in se tako dobljeni znesek obračuna kot plače v lastno ceno. Če pa tarifni pravilnik prizna tak obračun plače za vsako nočno delo, potem imajo do njega seveda pravico vsi, torej tudi tisti, ki delajo v nočnih izmenah. Samo zvišanje za 12,5% se mora kriti iz dobička in se ne sme obračunati v lastno ceno tako kot se obračuna onim, ki delajo stalno ponoči, to je mesec dni vsako noč.

Dopust

V. A. Preska: Delovno razmerje Vam je prenehalo zaradi ukinitve delovnega mesta. Takoj po prenehanju ste se prijavili posredovalnici za delo. Po dobrih dveh mesecih ste dobili novo zaposlitev. Radi bi vedeli, ali imate pravico do dopusta v letošnjem letu? **Odgovor:** Pravice do rednega letnega dopusta v letošnjem letu nimate. Pridobili si jo boste šele, ko boste imeli 11 mesecev neprekinjene zaposlitve na novem mestu, kjer ste marca ponovno stopili v novo delovno razmerje.

Prevejani potovec CMERA

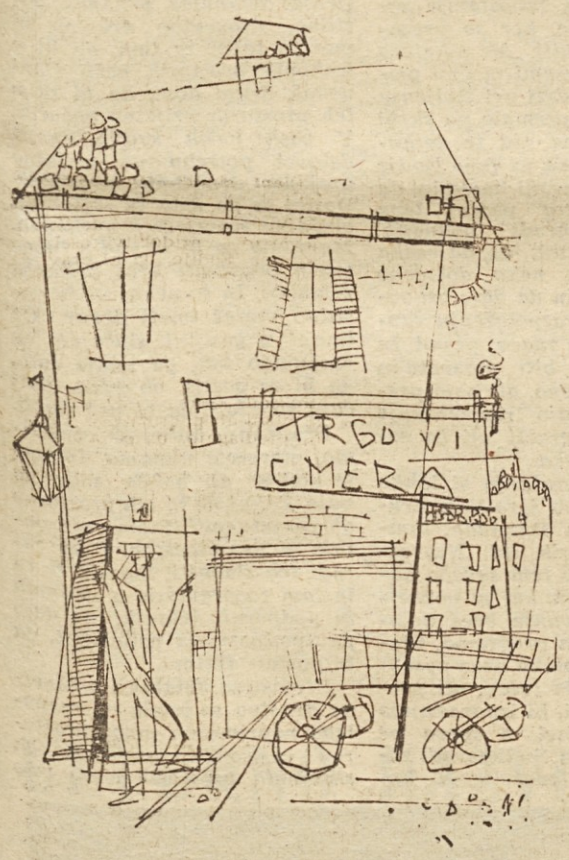
F. P. POWYS:

Trgovec Blaginja je prihajal s svojim avtomobilom v Severno vas vedno veder, vesel in je pozdravljal z dotikom čepice vsakogar, ki ga je srečal. Kadar je nanesla priložnost, da je srečal Liziko Čopovo, prihajajočo iz ozke uličice, jo je vselej prijazno povabil, naj prisede v voz. Toda Lizika ni bila posebno rada v njegovi družbi. Če je le mogla, je odkimala z glavico s pripombo, da čaka na potovca Cmero.

»Tako nerada srečam tega trgovca,« je pozneje govorila svoji materi. »Venomer pripoveduje, koliko zasluži, in kako gladko mu gre posel od rok. Jaz nimam rada takšnih ljudi. Mnogo bolj me mičejo pripovedovanja potovca Cmere, ki tako rad govori o svojih nesrečah in nezgodah.«

Blaginja in Cmera sta si bila torej popolnoma nasprotna človeka. Prvi je bil vedno dobre volje, kakor da je vstal iz spočitega naročja matere zemlje in je svojo veselost razmetaval na vse strani. Cmera pa se je držal v dve gube, priganjal je svoje kljuse, ki je bilo tako skrušeno kakor njegov priganjač in menda tudi prav tako staro kakor vozilo, ki ga je vleklo za seboj.

Lizika je dobro poznala ropot Cmerovega voza že od daleč. Slišala bi ga bila tudi še kilometre oddaljenega od Severne vasi, zakaj to je bil voz, ki ga

je bil njen oče, Pepe Čop, prodal potovcu Cmeri za trideset denarjev. Ko je odhajal z njim, je Čop pripomnil: »To je vozilo kakor nalašč za Cmero: staro, razmajano in manjka mu samo še, da bi godrnjalo. No, v glavnem ustreza svojemu gospodarju.«

Potovec Cmera je bil Liziki Čopovi zelo po duši. Všeč so ji bile njegove zgodbe, ki jih ni nikoli zmanjkalo. Še ko je nizala marjetice v šopke, je mislila nanje in si jih obnavljala v spominu.

Prebivalci Severne vasi so Cmero prav tako poznali kot godrnjavsa, čigar življenje je bilo polno tegob in bridkosti. Zato so ga vselej radi videli in poslušali. Prihajal je nakupovat jajca in maslo, perutnino in zelenjavo. Navadno se je pricijazil v popoldanskih urah, naj je sonce dopoldne še tako pripekalo in se je vreme v popoldanskem času pripravljalo k nevihti in dežju.

Cmera je bil visok, suhljat, rumen v obraz — deloma zaradi bolezni, nekaj pa zaradi izčrpanosti in skrbi. Z njegovih ličnic je mahedrala vela koža proti povešeni spodnji ustnici. Imel je sive brke in pristriženo bradico.

Lizika se je spominjala potovca Cmere že izza ranih dni svoje mladosti, že odtlej, ko je bila tako majhna, da je ležala v posteljici iz zabojčka za milo. Že takrat je Cmera prihajal v njihovo vas in Lizika je imela živo pred očmi, kako drži mož, sedeč na kozlu, desno nogo, obuto v škorenj, nekoliko više od leve, ki se je dotikala ravne plošče na vozu. Cmera je bil namreč tako visoke postave, da se je zdelo človeku, ki ga je motril s ceste ali s praga domače hiše, da bo zdaj zdaj s svojim trdim klobukom udaril v oblake nad seboj.

Nikakor pa ni bilo mogoče misliti, da bi lahko Cmera dobil tekmeca v pripovedovanju. Tu je bil spreten kakor nihče. In vsako zgodbo iz svojega življenja je zaključil z bridko pripombo, da ima strica v Ameriki, ki je na žalost popolnoma pozabil nanj.

To je bil eden izmed poglavitnih vzrokov, da so prebivalci Severne vasi sprejemali Cmero z razumevanjem in, lahko bi dejali, tudi z nekakšnim sočutjem. Trgovec Blaginja, ki je vozil skozi vas široko nasmejan, ni bil deležen takšnega zanimanja. Kazal je očito, da se mu dobro godi, ni tožil, ne godrnjal, prenašal je svoje življenje z vedrostjo in veselostjo in to ni bilo za nikogar posebno privlačno.

Gospa Čufarjeva, ki je bila do Blaginje vselej popolnoma brezčutna in topa, je vedno, kadar je pricijazil Cmera, stekla na prag in mu pomahala z roko v pozdrav.

Nekega dne, ko je izpod sivega neba zopet rosilo, česar je bil Cmera ob svojem prihodu v Severno vas že vajen, je Lizika Čopova prva med učenci pridirjala iz šole. Opazila je, kako se potovec s svojim kljusetom bliža po cesti in je potožila materi, da se ji danes zdi Cmera še bolj pobit kot običajno in da se bo prav gotovo ustavil pred njihovo hišo. »Prihaja, prihaja!« je vzkliknila zavzeta od veselja, da bo mogla zopet govoriti z njim.

Gospa Čufarjeva je bila med tem razstavila na klopici pred hišo nekaj glav cvetače, da bi s tem zadržala Cmero vsaj pol minute ter bi od njega izvedela, kako je z njegovim sinkom, ki se je bil po njegovem pripovedovanju skoraj zadušil v pralnici, ali kaj podobnega, zakaj potovec je vedno imel na jeziku kakšno zanimivo zgodbo.

Cmera se je sklonil nad cvetačo in se je zaradi svoje kratkovidnosti skoro z nosom dotaknil klopice, da bi si natančneje ogledal zelenjavo gospe Čufarjeve.

»Veste, gospa,« je pripomnil, »tista zelenjava, ki sem jo zadnjič kupil od vas, mi ni prinesla sreče. Moral sem jo vreči živini v jasli.«

»Kako to? Kaj ste se zmotili?« se je začudila gospa.

»Nič zmote ni bilo pri tem,« je pojasnjeval Cmera. »Imel sem smolo. Pri vozu se mi je bilo strlo kolo in obtičal sem sredi ceste, blago pa se mi je prevrnilo v blato. Imel sem zares veliko izgubo. Škoda, ki mi jo je prinesla ta nesreča, je zame tako občutna, da vam ne morem plačati danes več kakor štiri novce za cvetačo.«

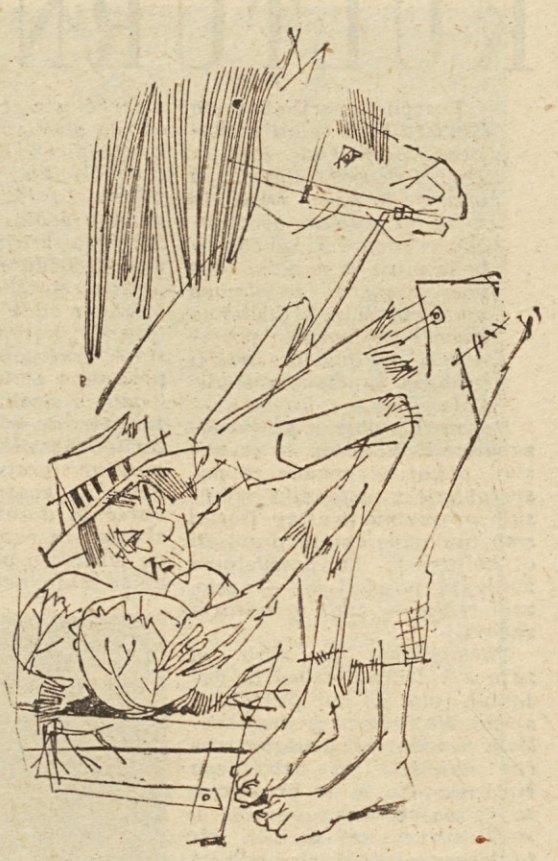
»Pa naj bo štiri novce,« je dejala Čufarjeva. »Kako pa je z zlomljeno roko vašega sinka?«

Potovec se je nagnil h gospe Čufarjevi, kakor da pripoveduje glušcu, in je povzel:

»Veste, to vam je nesrečnik! Skoraj se nam je bil zadušil v pralnici. In komaj se je za silo popravil od te nezgode, že se je urezal z britvijo svojega deda. Nesrečen otrok!«

Medtem ko je s počasnimi kretnjami zlagal zelenjavo na voz in je govoril o nesrečah, ki so mu neprestano za petami, je z globokim vzdihom prijel konja za uzdo in obrnil voz ter zapeljal naravnost pred hišo gospe Čufarjeve, kjer ga je pričakovala Lizika.

Tu je po stari navadi zaključil kupčijo, preden je začel pripovedovati o nezgodah svojega življenja in potem, ko je porinil na voz košaro z jajci, ki mu jih je bila pripravila Čopova, je vzel iz žepa dva srebrna novca, ju ponudil Čopovi in pripomnil:

»Cene padajo. Nihče v mestu ne sprašuje več po jajcih,« je rekel. »Ljudje se zanimajo samo za gobe . . .«

»No, ko so bile gobe,« je pripomnila gospa Čopova z nasmeškom, »in jih je Lizika nabrala polno košaro za vas, ste dejali, da ljudje zavračajo gobe in sprašujejo samo po jajcih . . .«

»Časi se spreminjajo,« je dejal Cmera.

Potovec je stopil korak v stran od konja in se ustavil pred Liziko.

»No, kaj je novega pri vas?« ga je vprašala deklica, ki se je postavila pred Cmero v takšno pozo, kakor bi bila ona edina na svetu, ki lahko razume njegovo gorje.

Potovec jo je opazoval nekaj časa, ne da bi trenil z očesom, oprt z eno roko na voz. Konj je začel muliti travo.

»Lizika, povej mi, koliko vrst bolezni poznaš,« je končno vprašal po dolgem premisleku.

»Po imenu jih poznam že precej,« je rekla deklica. »Toda prosim vas, povejte mi, kaj je vašim otrokom, mislim starejšim, ne tistemu, o katerem ste se menili z gospo Čufarjevo?«

»Draga Lizika, moraš si zapomniti, da imam devet otrok in zdaj so vsi . . .«

»Kaj se je zopet zgodilo?« je osupnila Lizika. »Hitro, hitro, prosim, mama čaka name in kaplje začenjajo padati izpod neba.«

»Vsi ležijo bolni . . . Prejšnji teden pa sem imel še to nesrečo, da se mi je polomil voz ter je vse blago, ki sem ga nakupil za trg, končalo v blatu. Tedaj so mi tudi vsi otroci zboleli in zdravnik pravi . . .«

»Kaj pravi zdravnik?« je poizvedovala Lizika.

». . . pravi, da jih bo polovica umrla, preden bo minil teden dni . . .«

»In vaš stric iz Amerike?« je priskavila Lizika, medtem ko se je potovec pripravljal, da bi sedel na voz.

»Umrl je,« se je odrezal Cmera.

Naslednji petek naj bi se Cmera zopet pojavil v Severni vasi. Lizika je pridirjala iz šole domov vsa zasopla, da ne bi zamudila priložnosti poizvedovanja, kako je s potovčevo nesrečo. Toda potovca ni bilo. Tudi gospa Čufarjeva ga je zaman čakala. Namesto njega se je pojavil trgovec Blaginja z avtomobilom. Nič ni bil videti vesel in nasmejan, kakor je bila njegova navada. Srečal je Liziko iz šole grede, toda ni ustavil in je ni povabil naj prisede, da jo popelje do hiše.

»Cmera ne bo več prihajal v vas goljufat ljudi,« je dejal Blaginja, obrnjen k gospe Čufarjevi.

Po premolku je pripomnil:

»V mestu je odprl veliko trgovino in me pognal na dražbo.«

RAZMIŠLJANJA OB KONFERENCI DPD SVOBOD

KULTURNO RAZVEDRILO - DRUŽBENA POTREBA

Poročilo tovariša Staneta Kavčiča bo v celoti objavljeno v prihod. številki DE. Pričujoči članek pa vsebuje le nekaj misli, ki so se mi porodile ob poročilu in razpravi. Seveda pa bodo misli in napotki tega posveta vodilo za obnovo vrste vprašanj, ki jih bomo skušali pojasniti in posredovati v bodoče našim bralcem in članom sindikata.

Nekateri problemi kulturno-zabavnega življenja — je naslov, dokaj nenavaden za posvetovanje z zastopniki delavskih prosvetnih društev. Doslej smo bili navajeni razpravljati o kulturnem in prosvetnem življenju posebej in — zelo, zelo redko — tudi o kulturni zabavi.

Razmišljanje in skrb za zdravo kulturno razvedrilo delovnih ljudi pa smo puščali ob strani. Največkrat je predstavljala veselica ali družabni večer najvišji vrh zabavnega življenja. P. še te prireditve so se največkrat sprevrgle v »nekulturne«, saj so bile pripravljene največkrat z edinim namenom: priti do gmotnih sredstev. Vse ostalo, predvsem vsakodnevno zabavo, ki je sestavni del našega življenja, pa smo prepuščali iznajdljivosti in okusom vsakega posameznika. Ti okusi pa so seveda različni, kakor so različni ljudje.

Življenje v industrijskih središčih in tudi na vasi sili iz starih kolesnic. Film, radio, časniki, sestanki, predvsem pa položaj, v katerem se nahaja naš državljan, vse to v večji ali manjši meri vpliva na duševnost ljudi. Večajo se potrebe. To, kar je bilo pred desetletjem želja, ideal, postaja danes potreba. Spominjam se, da so imeli pred desetletjem v večjem industrijskem središču le nekaj desetin radijskih sprejemnikov. Danes jih imajo čez 1500. Vsaka druga družina ga ima. Radio, nov zaveznik v preoblikovanju človeške duševnosti, s katerim morajo prosvetni delavci računati, vnaša v prosvetno življenje svoj prispevek. Umetna pesem, ubrano zapeta narodna pesem, posredovanje, obvestilo je z radiom prišla v dom. Koncerte, opero, gledališče, vse to lahko zdaj slišimo doma in kmalu bomo lahko celo videli dogajanja v svetu in doma v televizijskih sprejemnikih. Potrebe ljudi po teh kulturnih dobrinah, ki so bile pred kratkim dostopne samo v dvoranah, se zmanjšujejo. Ubrana pesem, orkestralna skladba, to ni več dogodek, kot je bil pred desetletji. Takrat je koncert pomenil praznik in ljudje so ga nestrpno pričakovali. Danes pa prosvetna društva dosti teže privabijo poslušalce h koncertom. Nekateri prosvetni delavci zato neupravičeno tarnajo in gledajo v radiu neljubega tekmeca. Ob tem spregledujejo glavni cilj — plemenitenje človeške duševnosti. Pesem, glasba plemeniti človekovo duševnost in če ljudje dobivajo to bogastvo iz drugih rok, ni to nobena nesreča. Hudo bi bilo, če bi teh dobrin ne sprejemali.

Toda radio in film nista zapolnila samo nekih vrzeli, marveč sta tudi znatno izostrila okus svojih poslušalcev in gledalcev. Radio in film ne zadovoljujeta samo določenih potreb. Zaradi objektivnih pogojev (večja materialna in tehnična sredstva, ožji izbor nastopajočih, možnost neomejenega reproduciranja itd.) so glasbene oddaje v radiu kvalitetnejše, kot pa so lahko nastopi društvenih sekcij. Kino predstave so iz podobnih razlogov za široki krog gledalcev zanimivejše kot pa slaba uprizoritev igralske družine. Povprečne igralske stvaritve v filmu so znatno višje od povprečnih dosežkov gledaliških skupin. In zato je razumljivo, da postajajo poslušalci in gledalci zahtevnejši. Veliko zanimanje vzbude zato le kvalitetni nastopi in res — kulturne in zdrave zabavne prireditve. Zlasti za slednje kažejo ljudje veliko zanimanje.

Konference sta se udeležila tudi tovarišica Pepca Kardelj in tovariš Boris Ziherl

Nekateri prosvetni delavci smatrajo to zanimanje zgolj kot izraz primitivnosti in slabega okusa. Takšna obsodba pa je nesmiselna. Ljudje so pač takšni, kakršni so. Radi so veseli. Radi se po delu in vsakdanjih skrbeh tudi razvedre. To je njihova pravica in nujnost. In če se zabavajo ob plehkih stvareh, se ne zabavajo zato, ker jim je plehkost všeč, marveč ker jim kaj boljšega, lepšega nismo dali. Seveda pa moramo ob tem računati z določenim slojem ljudi, ki še skoraj nimajo kulturnih potreb, čutijo pa potrebo po zabavi in je njihova pot do kulture in umetnosti pač takšna, kot so jo v razvojni stopnji opravili vsi ljudje. Od skromnih začetkov k najvišjim stvaritvam. Določen del ljudi je zaradi objektivnih družbenih pogojev v preteklosti ostal na začetku poti. Toda veliko koristneje je, če namesto tega, da obupujemo nad okusom ljudi, razmišljamo, kako bomo ta okus plemenitili, kako bomo smotrneje organizirali zabavo. Zdi se mi, da besede tovariša Edvarda Kardelja na III. kongresu Zveze komunistov Srbije, ko je govoril o kulturni zabavi, še niso izgubile na aktualnosti.

»Kulturno razvedrilo je družbena potreba,« pravi tovariš Kardelj. »Če ga naša družba ne zagotovi, se bodo pojavile kakršnekoli druge oblike nekulturnega razvedrila. Ker naša družba krije to družbeno potrebo premalo iz svojih lastnih virov, prihaja med naše množice lahka literatura, jazz glasba in stripi v najslabših tujih variantah, ki dejansko zastrupljajo našo mladino in odrasle.

Na kratko rečeno: mislim, da lahko uspešno nastopamo proti tem negativnim pojavom edinole z bojem za našo socialistično kvaliteto, in sicer na vseh linijah.«

O tem naj razmislijo naša delavska in druga prosvetna društva. To področje naše dejavnosti je bilo doslej preveč omalovaževano, najbrž zaradi tega, ker ima ta dejavnost pri nas prizvok nekakšnega primitivizma, ker smatrajo nekateri prosvetni delavci ravno zabavo kot nepomembno delo, ki naj v najboljšem primeru prinaša kake dohodke. Takšno mnenje pa je ne le zmotno ampak zelo škodljivo.

Druga slabost pa tiči tudi v tem, da skušamo dati skoraj vsaki, tudi zabavni dejavnosti čimbolj organiziran značaj. Srečni smo, če lahko vsako stvar ukalupimo, če ji lahko damo čimbolj trden organizacijski okvir. Najbolj srečni bi bili menda takrat, če bi bil vsakdo, ki igra šah, včlanjen v šahovsko društvo ali sekcijo, vsakdo, ki ima veselje do petja, v pevskem zboru, ki rad balina, v balinski klub ... Ob tem pa pozabljamo, da ima večina ljudi zelo raznolika nagnjenja, da večina ljudi nima želja niti časa, da bi se organizirano udejstvovala povsod tam, kjer se želi samo zabavati. Večina ljudi igra šah zaradi zabave. Nimajo pa prav nobenih želja, da bi se uvrščali v kategorije, da bi tekmovali na raznih prvenstvih in študirali šahovsko teorijo. Večina Slovencev zna dokaj ubrano zapeti skoraj vse priljubljene narodne in partizanske pesmi in tudi nekaj zborovskih. Iz razumljivih razlogov samo del teh ljudi poje v pevskih zborih. Svoje veselje do petja pa ostali izražajo večinoma le v gostilnah in na veselicah.

Ali res ni razen zbora in krčme nobene druge možnosti, da bi ljudje kdaj zapeli pesmi, ki so se jih v življenju pač naučili? Te možnosti so v prosvetnem društvu. Zlomiti bi bilo treba zaprtost, ki je še v nekaterih društvih in sekcijah, ter vrednotiti prosvetno delo s širših vidikov.

Prav v togosti, preveliki zvestobi tradicijam, v premajhnem posluhu za sodoben utrip življenja tičijo glavni vzroki slabosti, ki se kažejo v delu nekaterih prosvetnih društev. Zato izgubljajo ta društva svoj glavni cilj izpred oči in hodijo po poteh, ki so bile zakoličene na začetku stoletja.

Narodno buditeljski pesmi, napredni v tisti dobi, je čas odkrhnil ostrino in pomembnost. Nič več nas ne prevzame tako, kot je prevzemala naše prednike. Takrat je vsaka slovenska pesem pomenila odpor porajajočega slovenskega meščanstva proti potujčevanju, slovenska pesem je pomenila težnjo po uveljavitvi svojih meščanskih pravic; saj so bile takrat te pesmi napredne, kot je bilo mlado meščanstvo takrat napredno. Danes pa te pesmi še zdaleč nimajo tega pomena. Pomembne so kot izraz časa, današnjim ljudem pa zelo malo povedo. Kljub temu pa jih večina pevskih zborov vedno znova uvršča v programe, hkrati pa zapostavlja sodobne skladbe, ker so prezahtevne za študij. Marsikatero društvo si z vsemi močmi prizadeva, da obdrži pri življenju pevski zbor, premalo pa skrbi za vsebino, za sad te dejavnosti. Res je, da ne pojo ljudje pesmi zgolj zaradi besedila, da je marsikatera pesem lepa predvsem zaradi melodije. Hkrati pa je tudi res, da vsaka pesem izraža neko določeno razpoloženje in da daje osnovni ton temu razpoloženju ravno besedilo in značaj pesmi. In zato ne sme biti prosvetnim delavcem vseeno, ali pojo pesmi, ki izražajo razpoloženje izumrlih generacij ali pa sodobnega človeka.

Podobna vprašanja si lahko zastavljamo ob igralskih družinah, plesnih skupinah, tamburaških zborih itd. Najvažnejša pa je ob tem seveda odločitev, presoja, kaj je važnejše: ali prepevanje brez določenega cilja in programa, prepevanje, ki poteka brez posebnih zastojev in težav, ali prepevanje pesmi, ki izpovedujejo plemenito misel, a sprva ne ogrejejo toliko ljudi zaradi sodobnejših skladateljevih hotenj, na katera moramo poslušalce šele privaditi. Včasih se morajo v društvu odločiti med formalnimi kvalitetami in vsebinsko pomembnostjo. Prav v tem, kako se odločajo, kaj postavljajo na prvo mesto — formalne odlike, tehnično dognanost ali vsebinsko pomembnost, prav v tem se prosvetna društva med seboj razlikujejo. Toda povsod tam, kjer imajo vedno pred očmi glavno nalogo prosvetnih društev, da morajo vzgajati in izobraževati, povsod tam se laže odločijo. Prosvetna društva pa se razlikujejo tudi v tem: ali se zadovoljujejo z ustaljeno dejavnostjo ali pa razmišljajo, analizirajo, kakšen vzgojni uspeh so dosegli s posamezno prireditvijo, kaj bi še kazalo storiti, da bi vplivali na preobrazbo svojega članstva in okolico v kateri delujejo.

Menim, da mi ni treba posebej poudarjati, da so na pravi poti društva, ki svojo dejavnost usmerjajo in vrednotijo po tem, kakšen vzgojni uspeh je dosegla pri svojih članih, v koliki meri so vplivali na formiranje njihove osebnosti.

Ravno prosvetna društva bi morala razbiti značilni trikot našega izvendružinskega življenja: delavnica, sestanek, gostilna. Prosvetno društvo bi moralo težiti za tem, da bi v njihovih prostorih našli člani nekak drugi dom, da bi se v teh prostorih prijetno počutili. V vseh naših krajih čutijo delavci potrebo po prijetno urejenih družabnih prostorih. Doslej se po delu in sestankih običajno sestajajo v gostilnah. Marsikdo pa bi se rad s tovarišem pogovoril brez kričanja pijancev. In še nekaj — za gostilno moraš imeti denar. Če imajo v gostilni slučajno na razpolago šah, ga imajo zato, da bi se gostje ob njem dalj časa zadržali, da bi več zapili.

Prostorov, kakršnih si želimo, marsikje nimamo. Imamo le slabše ali boljše sobe za vaje. Zakaj ne bi teh prostorov ob pametnem hišnem redu odprli za vse članstvo. Prav zaradi teh slabosti, togosti, še tu in tam razpravljajo o aktivnih in podpornih članih, ne dajo pa »podpornim« priložnost, da bi postali aktivni.

Predvojna delavska prosvetna društva so imela na razpolago neprimerno manj prostorov in vendar so se v teh skromnih prostorih člani zelo

Ne samo v času razprave, tudi med odmorom so svobodarji vneto razpravljali o kulturno-zabavnem delu in življenju Svobod in prosvetnih društev.

PROSVETNA DRUŠTVA V CELJSKEM OKRAJU PRIPRAVLJAJO ŠOLO ZA IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH

ZAORALI SO LEDINO

Nedolgo tega so imeli v Celju posvetovanje z vodji in predavatelji šol za odrasle pri DPD Svoboda v celjskem okraju. Ker je to pri nas prvi poskus organiziranja šol te vrste, kaže o njih nekoliko obširneje spregovoriti.

Z mislijo, naj bi v vseh večjih središčih okraja, kjer delujejo DPD Svobode, pričele v jeseni delovati redne šole za odrasle, se je okrajni Svet Svobod in prosvetnih društev že dalj časa ukvarjal. Pobudo za to jim je dala, poleg velikega zanimanja delovnih ljudi za razne oblike izobraževanja, vedno večja potreba čim širše in vsestranske izobrazbe in vzgoje predvsem tistih delovnih ljudi, ki sodelujejo v najrazličnejših organih družbenega upravljanja. Dosedanja izobraževalna dejavnost društev in organizacij je bila namreč pomanjkljiva prav zato, ker ni bila dovolj sistematična in ni dala dovolj široke splošne izobrazbe, na osnovi katere bi se delovni ljudje lahko sami nadalje izobraževali — oziroma razumevali tekoče dogodke in probleme ter jih znali reševati.

Po daljših temeljitih pripravah, pri katerih so sodelovali mnogi prosvetni delavci, je ožja komisija dokončno izdelala okvirni program za te šole. Po dosedanjem predlogu bodo šole trajale 3 leta s tem, da bo pouk 2 krat tedensko in to le v zimskem času. Pri sestavljanju programa so se držali načela, naj te šole posredujejo slušateljem predvsem sledeče: določeno znanje o prirodi in družbi, sodobno praktično in splošno tehnično znanje ter osnove ekonomske izobrazbe. Šola pa ne bi izpolnila svojega osnovnega namena, če splošno izobraževalnim nalogam ne bi priključili tudi moralne in idejno politične vzgoje, ki jo bo šola posredovala slušateljem prav preko teh pozitivnih znanosti.

Učno gradivo bo v prvem letniku porazdeljeno v 5 predmetnih skupin: slovenščina, zgodovina, gospodarska geografija, biologija ter fizikalne in kemične osnove tehnike. Program šole se bo vsako leto izpopolnjeval tako, da bo vzporedno s širjenjem znanja in samostojnosti poslušalcev rastla tudi zahtevnost programa in oblika dela. Tako na primer previdevajo v 3. letniku že seminarsko delo. V podrobnejši obdelavi programa so predvideli poleg predavanj še vrsto ekskurzij, praktičnih poskusov in obiskov predstav, podjetij, muzejev itd, kar bo napravilo šolo pestro in privlačno.

Kot v sestavljanju programov tako tudi pri iskanju metod izobraževanja odraslih še nimamo dokončnih izkušenj. Te šele iščemo ter preizkušamo to, kar nam je doslej dala praksa ljudske univerze, raznih tečajev in seminarjev za odrasle. Izhodišče celjskih šol za odrasle je: v šolo naj gredo tisti ki si žele izpopolniti svojo splošno izobrazbo brez kakršnih koli pretenzij za višjimi kvalifikacijami, strokovnimi nazivi ali formalno izobrazbenih prednosti. Zato mora biti šola in pouk v njej tak, da bodo ljudje radi prihajali vanjo. Šola za odrasle se mora izogibati zlasti dveh pogostih napak splošno izobraževalnih šol: 1. odmaknjenosti od življenja, 2. delo v šoli ne sme postavljati slušatelja v vlogo pasivnega objekta vzgoje, temveč ga vključevati kot aktivnega činitelja v učno vzgojni proces. Čeprav ima starejši poslušalec določene težave pri dojemanju snovi (zlasti še, ker bodo slušatelji prihajali v šolo po rednem dnevnem delu) pa mora učno vzgojno osebje pri njih računati na bogate življenjske izkušnje in mnoga praktična znanja iz poklicnega dela. Upoštevajoč ta dejstva bodo te šole v mnogočem lahko vzgled mnogim našim splošno izobraževalnim šolam.

Poleg programa je okrajna komisija pripravila tudi osnovne učne pripomočke in ponazorila. Izdelujejo pa tudi skripta za posamezne predmetne skupine, v katerih bodo nakazali le nekakšen okvir, kaj naj predavatelj pri obravnavanju določene snovi zajame. Seveda bodo ti okvirji morali biti prilagojeni ravni znanja poslušalcev in posebnim razmeram kraja. Večina nižjih gimnazij ima svoje ozkotračne kinoprojektorje ali diaprojektorje, zato bodo pri poučevanju mogli s pridom uporabljati filme in diapozitive, ki jih je ali jih še bo v ta namen preskrbela okrajna komisija od podjetja Zora v Zagrebu in iz Izposojevalnice ozkotračnih filmov iz Ljubljane.

Predvidevajo, da bodo letos začele z delom šole v 10 večjih središčih okraja: Celje, Velenje, Šoštanj, Konjice, Laško, Žalec, Vojnik, Šmarje, Rogaška Slatina in Slov Konjice. Denarna sredstva za vzdrževanje šol bodo oskrbeli občinski LO, DPD Svobode in podjetja. Predavateljski kader bodo večinoma sestavljali učitelji in profesorji pa tudi razni gospodarstveniki, strokovnjaki, kulturni, politični in javni delavci.

Vodstva DPD Svobod bodo morala v prvi vrsti skrbeti za udeležbo v teh šolah in tudi sicer bdeti nad pravilnim organizacijskim in vsebinskim potekom šolanja. Po prvih podatkih je zanimanje za te šole veliko. Od nadalnjega dela, predvsem od prvih vtisov, ki jih bodo dobili slušatelji v šoli, je odvisno, če bo to prvo navdušenje prešlo v resno prizadevanje in vztrajno voljo slušateljev, da ostanejo njeni redni obiskovalci.

Bizantinsko cesarstvo je bilo po svoji moči in velečini naslednik rimskega imperija, po svojem položaju na meji Evrope in Male Azije pa tudi naslednik grške kulture. Vse to in pa stalne zveze z Orientom je vplivalo na bizantinsko umetnost, ki je v osnovi krščanska, da je dobila svoje posebne značilnosti v arhitekturi in v umetnosti sploh.

Slikarstvo je bilo glavni element za dekoracijo. Razvijalo se je na najčistejših tradicijah grške umetnosti, toda pod vplivom cerkve. Bizantinski umetnik ni smel črpati motivov iz življenja, ki se je odigravalo v njegovi okolici, pač pa sta mu zapovedovala cerkev in cesar, da se je moral držati določene forme, teme in določenega materiala. Vse to pa je nadoknadil z barvo in tehnikami. Slikali so v freski, mnogo delali v mozaiku, za ikone pa so rabili tempere. Še danes vzbujajo ta dela splošno občudovanje s svojimi svežimi barvami. Poduhovljenje religioznih motivov so dosegli s tem, da so vse podrobnosti in vsako modeliranje na sliki opustili, figure pa so razporedili enostavno, mnogokrat kar eno poleg druge in le z različnimi barvnimi vrednostmi, največkrat na zlatem ozadju, iskali dinamiko in kompozicijo slike.

Na zapad je imelo to slikarstvo velik vpliv preko miniatur, izdelkov iz slonove kosti in tkanine, na srbsko umetnost in Italijo pa neposredno s spomeniki.

Na sliki: Mozaik iz cerkve S. Vitale v Raveni, ki predstavlja cesarico Teodoro s spremstvom

V DUPLICI SO PROSLAVILI USTANOVITEV NOGOMETNEGA KLUBA IN PEVSKEGA ZBORA

REVOLUCIONARNA PESEM

Svoboda v Duplici je pretekli teden slavnostno praznovala 30-letnico ustanovitve nogometnega kluba »Virtus« in 20-letnico ustanovitve pevskega zbora »Planinka«. Ustanovitelj nogometnega kluba Mirko Herman — podpolkovnik JLA in ustanovitelj pevskega zbora Anton Šturm — zvezni ljudski poslanec, sta med članstvom širila napredno miselnost in preko njih vplivala na ostale delavce, da so se zavedli krivic, ki jim jih je povzročal kapitalizem in obenem spoznali pot k lepšemu, pravičnejšemu življenju. Ustanovili so tudi dramski odsek, ki je v letu 1937 naštudiral Cankarjevega Hlapca Jerneja in Moškričeve Rdeče rože.

Pevski zbor je zaradi vztrajnega dela dosegal vse lepše uspehe. Domača dvorana mu je postala pretesna, gostoval je tudi po drugih industrijskih središčih v Sloveniji. O priljubljenosti zbora med domačim delavstvom najlepše priča tale dogodek: V Kamniku je na isti dan in uro kot »Planinka« priredil koncert tudi klerikalni pevski zbor. Rezultat pa je bil presenetljiv: napredni zbor »Planinke« je imel dvorano zasedeno, klerikalni pa prazno. Zbor je postal kmalu trn v peti takratnim oblastnikom. Koncert v Grosupljem so takratne oblasti dan pred nastopom prepovedale, kasneje pa so zboru prepovedale vse javne nastope. S skrajno brezobzirnostjo so skušali zatreti dejavnost zbora. Prepovedali so nastope, niso pa zatrli revolucionarne iskre, ki je tlela med pevci. Tudi Nemci so kmalu spoznali, da imajo v članih tega zbora nepomirljive sovražnike Prvi pevovodja France Vidmar je bil ustreljen kot prvi talec v Kamniku. V narodnoosvobodilni borbi pa je padlo še 6 članov pevskega zbora.

Po letih težkega preganjanja so zdaj svobodni praznovali pomembni obletnici s pestrim programom, ki je trajal ves teden.

Priredili so pionirske nogometne tekme, kino predstavo, kolesarske dirke, šahovski in nogometni brzoturnir, nastop judoistov, odbojkarski turnir, nastop folklorne skupine, recitacijskega krožka in koncert pevskega zbora

Vse prireditve so bile dobro obiskane, pokazale so, da je prosvetno in športno življenje v Duplici razgibano in da ima med delavci obilo prijateljev.

KULTURNO RAZVEDRILO - družbena potreba

pogosto sestajali. Tisoče drobnih vsakodnevnih razgovorov, tisoče prijateljstev je bilo sklenjenih v teh sobicah. Delavci so vedeli za težave, ki tarejo njegovega tovariša, po svojih močeh so mu pomagali in prav tu so drug drugega vzgajali v tem, da so tovarišu pripovedovali svoja spoznanja, vtise o prebranih knjigah, časnikih. Zdi se mi, da je podobne Delavske domove mogoče obuditi k življenju. Če sprva ne bodo to domovi po svoji zunanji formi in funkcionalnosti takšni, kakršne si pač v vsakem večjem središču želijo, bodo z dobro voljo lahko takšni domovi po vsebini, po rezultatih. Družabnemu življenju kaže dati le pravi ton, nevsiljiv, domač, da bodo ljudje začutili po njem vsakdanjo potrebo in rezultati tega dela bodo obilnejši kot pa je dejavnost amaterske skupine, kjer so se zbrali ljudje, ki zaupajo, da bodo v nekaj letih dohiteli poklicne umetnike. V takšnih skupinah obilno cvete šarlatanstvo, domišljavost, želja po formalnih dognanostih in minljivi slavi. Tem težnjam so podobni tudi odnosi med ljudmi. Namesto tovarištva — gospostvo, vzvišenost. In če pride v takšno skupino novinec, ga moralno zlomijo ali pa od njih pobegne. To so slabosti, ki jih v marsikaterem društvu trpijo zato, ker so ti člani »nepogrešljivi« igralci, pevci ali glasbeniki, ker se bojijo, da bi se z njihovim izstopom sekcija razšla ali pa bi trpela kvaliteta nastopov. V teh društvih pozabljajo, da ni edini cilj te dejavnosti tehnična dognanost. Če pa neka sekcija s svojim delom kvarno vpliva na ljudi, potem je bolje, da je v društvu nimajo.

Če strnem svoja razmišljanja, potem lahko zapišem, da bo le-tam, kjer bodo o svojem delu razmišljali, dosledno odpravljali napake in slabosti, prosvetna društva resnično žarišča prosvetnega dela, le v takem društvu bo vsak član našel svoje mesto, svojo zabavo. Pogled ne sme biti obrnjen v preteklost, v folklorizem, marveč v sedanjost in bodočnost. Takšno delo bo seveda v začetku težje, zato pa bo žetev bogatejša.

Vinko Trinkaus

PROSTORE BI POTREBOVALI

Svoboda v Novi Gorici še vedno nima primernih prostorov za svoje odseke. Tako se na primer stiska društvena knjižnica v vlažnem prostoru stare opekarne, kjer knjige propadajo. Klub težavam pa so nekatere društvene sekcije marljive, posebno pevski oktet, ki pripravlja za otvoritev nove sezone celovečerni koncert. V

NEKAJ UTRINKOV IZ KNJIŽNICE V MOSTAH

SVOBODEN PRISTOP

Knjižnice s svobodnim pristopom bralcev k policam so v nekaterih evropskih državah že močno razširjene. Pri nas pa smo jih začeli ustanavljati šele pred kratkim. Prva tovrstna poklicna knjižnica v Sloveniji je občinska ljudska knjižnica v Mostah. V dokaj veliki sobi, ki pa je za poslovanje knjižnice že premajhna, je na policah, ki so postavljene ob stenah in niso višje od dveh metrov, zloženih približno 5000 knjig, medtem ko je ostalih 2000 knjig na domovih izposojevalcev. Knjižnica še ni dokončno urejena, vendar je že [illegible] gledati izposojevalce, kako hodijo od pojih prelistavajo in nato odlice do police, izbirajo knjige, našajo h knjižničarki. Kljub številnim obiskovalcem v knjižnici ni hrupa, kakor bi človek pričakoval, saj vendar vsak izmed bralcev sam zase izbira knjigo. Spremlja jih le upravnik knjižnice Zoran Naprudnik, ki na pamet ve, kje je zložena kakšna knjiga, kakšna je njena vsebina. Tiho se posvetujejo in naposled se bralci odločijo.

Pomislil sem, kako lepo bi bilo, če bi imeli podobne knjižnice tudi v ostalih večjih občinah in industrijskih središčih. Žal pa večina slovenskih knjižnic posluje pod takimi pogoji, da v doglednem času še ne moremo pričakovati velikega porasta knjižnic s svobodnim pristopom.

Seveda zahteva takšna knjižnica veliko več sredstev, ki pa se z večjim obiskom poplačajo. Izposojevalec dobiva v taki knjižnici prisrčnejši odnos do knjige, vzljubi jo in nanjo tudi bolj pazi, kot pa v knjižnicah, kjer dobi knjige na mizi in jih izbira po seznamu. Knjižnica s svobodnim pristopom hkrati zahteva večji prostor, kajti police morajo biti ob stenah in ne smejo biti višje od dveh metrov, tako da vsak izposojevalec zlahka dosež knjigo na najvišji polici. Knjižničar mora sproti vlagati vrnjene knjige, da jih lahko novi izposojevalci izbirajo. Ni sicer nujno, da so knjižnice s svobodnim pristopom le poklicne ustanove, takšne bi lahko bile tudi vse večje ljudske knjižnice, kjer pa bi moral knjižničar za svoje delo, ki je v taki knjižnici veliko težje, prejemati honorar. Toda tem zahtevam bi v marsikaterem večjem kraju lahko zadostili, žal pa spoznanje o vrednosti knjige in knjižnice za vzgojo ljudi le prepočasi prodira v zavest tistih ljudi, ki odločajo v občinah o razdeljevanju materialnih sredstev.

Marsikdo bi pomislil, da gre v knjižnici s svobodim pristopom veliko knjig v izgubo. Upravnik mi je povedal, da doslej niso zasledili v knjižnici nobenega tatu in da njihova letna izguba zaradi nevrnjenih knjig ni večja od običajne izgube v ostalih knjižnicah.

V knjižnico je vpisanih 1800 bralcev, lansko leto pa je redno izposojalo knjige 984 bralcev, ki so prebrali 18.169 knjig. Letos je to število še naraslo, tako da so do konca avgusta v knjižnici izposodili že 3000 knjig več kot lani v istem razdobju. Kot vsepovsod v naših knjižnicah, je tudi tukaj okus bralcev še neurejen. Nekateri bralci prehajajo od Karla Maya na Dostojevskega. V knjižnici so tudi pozabili, da nekaterim delavkam svetujejo izbiro knjig nameščenke, ki pa po mnenju upravnika še niso literarno tako razgledane, da bi bili njihovi nasveti koristni. Saj največkrat svetujejo le solzave romane in povesti ter seveda tudi knjige, ki prihajajo v modo. Če na primer v ljubljanskih kinematografih predvajajo film, ki je posnet po romanu, ki ga imamo tudi v prevodu, potem je ta knjiga nekaj časa najbolj iskana.

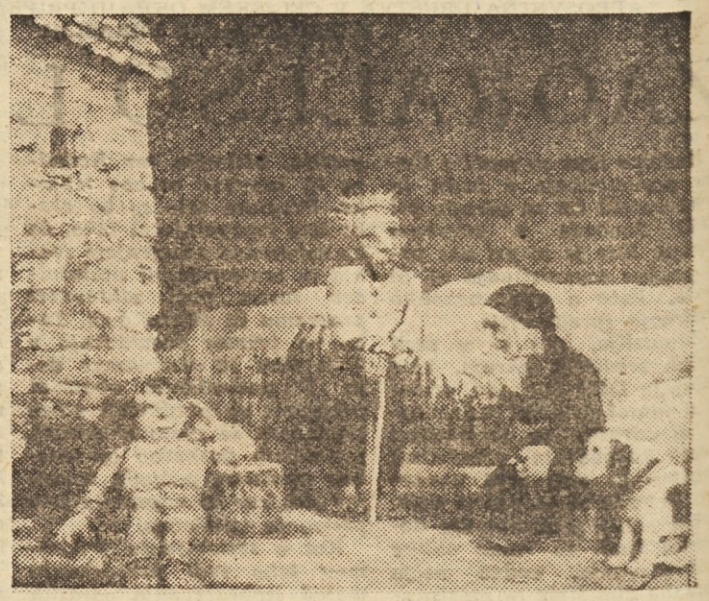
V knjižnici imajo tudi zelo točen pregled katere knjige bralci najbolj bero, saj lahko vsak hip natančno ugotovijo, kateri pisatelj je pri bralcih najbolj priljubljen. Hkrati imajo vse knjige razdeljene na deset skupin, kar olajša bralcem izbiro. Upravnik mi je tudi povedal, da je deset razdelkov še premalo, kajti pred nedavnim je obiskal neko veliko finsko knjižnico, kjer so knjige razdeljene v 5.000 skupin. Takšna razdelitev sicer za manjšo knjižnico ne pride v poštev, vendar pa daje slutiti, da je razdelitev na deset skupin premajhna.

Knjižnica ima v tem letu na razpolago 140.000 dinarjev za nabavo novih knjig, kar pa je za takšno knjižnico občutno premalo. Po mnenju upravnika bi rabili na leto najmanj 350.000 do 400.000 dinarjev za nakup novih knjig. S tem bi zadostili željam obiskovalcev in knjižnica bi lahko nabavljala vso novo izišlo literaturo.

Zanimanje delavcev za knjigo neprestano raste. Toda glede na to, da so Moste izrazito delavsko naselje, je njihovo število še premajhno. Sindikalne podružnice bi lahko storile za propagando dobre knjige dosti več. Morale bi vzbuditi pri članstvu zanimanje za dobro knjigo. Čim pa se delavec vpiše v knjižnico, potem postane njen zvesti član. Le redki so delavci, ki se po krajšem obisku izpišejo iz knjižnice.

Marjanca Jemec: V tkalnici

V ljubljanskem lutkovnem gledališču so pripravili novo igrico za naše najmlajše, z naslovom »Lenuh Poležuh«. Režijsko je pravljico pripravil Nace Simončič, ki mu je to hkrati režijski debut, lutke so delo Mare Kraljeve, scena Marjan Pliberšek, kostumi Andra Avčinova, slikanje Lado Skrušny in montaža lutk Ciril Jagodic

FILMSKI JEZIK

Kinematografija je zamotan klopčič in ne pravijo zastonj naši nežni filmski teoretiki, da mi laiki tako slabo obvladamo filmski jezik, da z njim še jecljati ne znamo.

Menda bo to držalo, kajti naš filmski jezik ni običajen jezik, marveč jezik s sedmimi jeziki.

Ko je bil dokončan celovečerni film »Pesem s Kumbare«, so pripovedovali strokovnjaki, da je izdelan v slabem filmskem jeziku in za čudo, s tem so se strinjali tudi laiki.

Potem pa je spregovoril nekl drug filmski jezik; učeni zbor strokovnjakov, filmskih - jezikovnih poliglotov, je poslal »Pesem s Kumbare« na Berlinski festival, da reprezentira našo filmsko umetnost.

Po tretjem filmskem jeziku je bilo sporočeno, da s »Pesmijo s Kumbare« ne bodo tekmovali v puljski areni, na našem domačem festivalu.

Kajti - rekli so - ne smemo pozabiti, da je Pula pregled naših najboljših filmskih manifestacij. Mi lahko do zdaj rečemo z nedvoumnim filmskim jezikom, da »Pesem s Kumbare« ni festivalska roba.

In tako »Pesmi s Kumbare« nismo videli na festivalu domačih filmov v Puli, marveč samo na filmskem platnu v Berlinu, najbrž zaradi tega, ker nam tudi iz inozemstva podtikajo »škart-robo« in zakaj ne bi tudi mi reprezentirali naše šušmarstvo.

Poleg filmskega jezika pa imamo tudi fimski molk. Molčali so o tem, kako je bila »Pesem s Kumbare« sprejeta na omenjenem mednarodnem filmskem festivalu.

Začel se je Puljski festival. Na njem smo lahko ugotovili, da imamo poleg filmskega jezika in molka tudi filmski žvižg.

Ta filmski žvižg je soglasno zadel nekatere naše dokumentarne filme; žvižgali so tako glasno in enotno, da so arheologi in konzervatorji zaprosili festivalski odbor, naj, zaboga, takšnih filmov nikar ne prikazujejo v areni, ker bi lahko razpokalo masivno kamenje, ki je kljubovalo toliko stoletij.

Med izžvižganimi »dokumentarci« se je znašel tudi »Vincent iz Kastave«.

Z enim izmed obstoječih sedmih filmskih jezikov, bil je menda šesti - smo rekli jasno in nedvoumno:

—Pula je najboljši termometer razpoloženja vseh slojev občinstva. Tu v resnici začutiš, kaj je dobro in kaj ni. »Vincent iz Kastave« je potemtakem zanič.

E, pozabili smo, da je ostal še sedmi filmski jezik, nekaj podobnega kot sedmi križ. In, glejte, on je spregovoril.

Te dni smo brali v časnikih, da bodo dokumentarni film »Vincent iz Kastave« poslali na festival dokumentarnih filmov v Edinbourgh, da reprezentira našo dokumentarno kinematografijo ...

Prepričani, da osmega filmskega jezika ni, smo vso zgodbo pripovedovali z našim običajnim jezikom.

KULTURNE VESTI

PRISRČEN SPREJEM LIBOJSKIH SVOBODARJEV V PTUJU

Libojski svobodarji še dolgo ne bodo pozabili prisrčnega sprejema, ki so ga doživeli ob priliki svojega gostovanja v Ptuju. Na postaji jim je zaigrala godba dobrodošlico, sprejeli so jih številni člani ptujske Svobode. Zatem so Libojčane povabili v dvorano občinskega ljudskega odbora, kjer jim je pevski zbor ptujske Svobode zapel na balkonu pozdravno pesem, nakar jih je še pozdravil predsednik občinskega ljudskega odbora in predsednik ptujske Svobode. Koncert, ki so ga priredili libojski pevci, je po izjavah zelo dobro uspel in so bili poslušalci z njim zelo zadovoljni. Koncert so ponovili tudi na gradu Borlu, ki je prav tako uspel.

Le stežka so se svobodarji dveh društev poslovili. Ob slovesu so drug drugemu obljubljali, da se kmalu spet vidijo in da bodo še nadalje utrjevali medsebojno tovarištvo. Libojčani so sklenili, da bodo tudi ptujskim svobodarjem, kadar jih bodo obiskali v njihovem kraju, priredili prav tako prisrčen sprejem.

Po poročilu tovariša Staneta Kavčiča, člana predsedstva Zveze Svobod in prosvetnih društev Slovenije, so zastopniki delavskih društev živahno razpravljali o poročilu.

OBISKI

(Po časopisnih poročilih)

Od 25. VIII. do 2. IX. je bila pri nas delegacija Poljske združene delavske partije. Vodil jo je sekretar CK te partije Franczizek Mazura. Po razgovorih z vodstvom ZKJ so izdali skupno sporočilo, v katerem pravijo, da se je PZ DP razgovarjala o vlogi partije v graditvi socializma, o strukturi ZKJ in notranjem partijskem življenju v ZKJ.

3. IX. je odpotovala naša parlamentarna delegacija pod vodstvom tovariša Mihe Marinka na Češkoslovaško. S tem je vrnila obisk češkoslovaške parlamentarne delegacije, ki je bila maja pod vodstvom predsednika njihove skupščine, Zdeneka Fierlingerja v naši domovini.

3. IX. je prispela v Beograd delegacija poljskega Sejma, ki jo je vodil Stanislaw Kuczinski, predsednik skupščinske komisije za zunanjo politiko.

4. IX. Jugoslovanska sindikalna delegacija na čelu s predsednikom CS ZSJ tovarišem Djuro Salajem je prispela v Bukarešto, da bi vrnila obisk romunskim sindikatom, ki so poslali februarja k nam svojo delegacijo. V Romuniji so se zadržali deset dni.

9. IX. Ta dan je prispela k nam delegacija sovjetskih književnikov.

10. IX. Prihod delegacije madžarskega elektrogospodarstva.

12. IX. Beograd je slovesno sprejel prijatelje iz neodvisne republike Indonezije. K nam je prispel predsednik te mlade azijske republike dr. Ahmed Sukarno.

16. IX. Delegacija norveške Delavske stranke je prispela v Jugoslavijo. Vodil jo je generalni sekretar Haakon Lie.

19. IX. je prispel v Jugoslavijo prvi sekretar CK KP Sovjetske zveze Nikita Hruščev na zasebni obisk.

22. IX. Dopotovala je k nam bolgarska parlamentarna delegacija na uradni obisk. Vodil jo je član Narodnega sobranja in sekretar CK KP Todor Živkov.

24. IX. Delegacija Zveze ženskih društev Jugoslavije, ki jo je vodila tovarišica Lidija Šentjurc, je odpotovala na Kitajsko, da vrne obisk Vsekitajski demokratični zvezi žena.

25. IX. Odhod naše parlamentarne delegacije pod vodstvom predsednika Zvezne ljudske skupščine tovariša Moše Pijade na obisk v Zahodno Nemčijo.

28. IX. Delegacija vzhodnonemških zadružnikov, ki se je mudila v Jugoslaviji kot gost Glavne zadružne zveze, je obiskala Slovensko Primorje.

28. IX. Tovariš Tito je odpotoval z Nikito Hruščevim v Sovjetsko zvezo. Z njim sta odpotovala še tovariša Aleksander Ranković in Djuro Pucar.

3. X. V Ljubljano je prispela delegacija madžarskih kovinarjev, ki se je kot gost Sindikata kovinarskih delavcev Jugoslavije že dalj časa mudila v Jugoslaviji.

4. X. Delegacija vzhodnonemških sindikatov, v kateri sta predsednik Centralnega sveta Warnke Albert in sekretar Kurt Hečbi, je obiskala Centralni svet ZSJ.

5. X. V Jugoslavijo je prispela delegacija Komunistične partije Italije pod vodstvom Luigija Longa, organizacijskega sekretarja CK KPI.

6. X. Predsednik CS ZSJ tovariš Djuro Salaj je sprejel delegacijo poljskih sindikatov, ki je dan prej prispela v našo državo. V naši državi se bodo mudili do 13. oktobra.

6. X. Odpotoval je predsednik sudanske vlade Mirgani Hamza, ki je bil pri nas na zasebnem obisku.

6. X. V Moskvo je prispela delegacija jugoslovanskih književnikov. V delegaciji sta tudi Janez Potrč in Mile Klopčič.

Delegacija sindikata madžarskih kovinarjev pri tovarišu Janku Rudolfu, predsedniku Republiškega sveta sindikatov

Bolgarska parlamentarna delegacija na našem Gospodarskem razstavišču.

MOČ SOCIALIZMA

je v enakopravnem sodelovanju in izmenjavi izkušenj socialistične graditve

Menda se še ni zgodilo, da bi obiskalo Jugoslavijo v tako kratkem času toliko delavskih in državnih delegacij. Septembra in oktobra so nas obiskale ali pa bodo še prispele k nam naslednje delegacije: Norveška delavska stranka, poljska Združena delavska partija, bolgarska Komunistična partija: sedaj je pri nas delegacija italijanske Komunistične partije, napovedan pa je obisk še delegacije madžarske Komunistične partije in romunske delavske partije. Če dodamo k temu še obisk prvega sekretarja Komunistične partije Sovjetske zveze, ki je bil pri nas sicer na zasebnem obisku, vendar sta se s tovarišem Titom prav gotovo pomenila tudi o sodelovanju ZKJ in KP Sovjetske zveze in o drugih mednarodnih vprašanjih, potem brž ne bi bil napačen zaključek, da gre v vzhodnoevropskih državah za določen premik, da so opazne silnice k tesnejšemu sodelovanju z Jugoslavijo in Zvezo komunistov, to še zlasti, ker ti obiski niso prišli na našo, marveč na njihovo pobudo.

Morda je ta premik v komunističnih partijah najjasneje izrazil sekretar KP Italije Palmiro Togliatti, ki je ob svojem nedavnem obisku v Beogradu dejal: »Kar se tiče normalizacije stikov, menim tole: Nasproti Jugoslaviji smo napravili več napak, ki so skalile stike ZKJ z ostalimi partijami. To je zadeva, ki jo moramo najprej urediti. Pobudo so dali tovariši iz Sovjetske zveze, pozneje tudi drugi. Izhod smo našli tako, da smo priznali napake nasproti ZKJ. To je prvo, je pa še nekaj. Ni namreč dovolj samo priznati napake, treba je spoznati tudi stvarnost v Jugoslaviji, predvsem njeno gospodarsko in družbeno stvarnost. To je tisto, kar mi želimo. Želimo namreč spoznati vso globino v Jugoslaviji nastalih sprememb.«

Načela, na katerih mi gradimo sodelovanje z drugimi delavskimi gibanji po svetu, temelje od vsega začetka na marksistični oceni, da se socializem nujno neenakomerno razvija v posameznih deželah in da mora delavsko gibanje najti taka pota razvoja socializma, ki ustrezajo zgodovinskemu razvoju dežele, stopnji zavesti in organiziranosti delavskega razreda, gospodarski in kulturni razvitosti dežele. Nesmiselno je namreč misliti, da bodo pota graditve socializma na pr. v Indiji, Kitajski ali na pr. v Ameriki enaka, zato so tudi naloge, ki jih morajo reševati komunisti v graditvi socializma, različne. Iz tega izhaja spoznanje, da nikakor ne more držati teorija o eni sami poti v socializem. To pa tudi nasprotuje vsem poskusom organizacijskega in ideološkega monopola v delavskem gibanju. Izkušnje nedavne in davne preteklosti iz mednarodnega delavskega gibanja so prepričljiv dokaz, da s starimi oblikami sodelovanja ni mogoče zadovoljiti potreb po sodelovanju socialističnih sil v novih pogojih, ko je postal socializem stvarnost in praksa milijonov delovnih ljudi po svetu, ko rastejo socialistični elementi v nedrih kapitalizma.

Zarjavelih organizacijskih oblik se v novih razmerah drži le birokrat, ki je že po svojem bistvu do kraja konservativen. To je opozoril že Engels, ki je dejal, da je v novih pogojih nesmisel oživljati Prvo internacionalo, ko si mora vsako delavsko gibanje samo iskati oblike in pota boja za socializem in bi ga enotno vodstvo z vrha pri tem le oviralo. Nam so vsa taka prizadevanja za organizacijski in ideološki monopol v delavskem gibanju tuja in smo pristaši načela, da mora vsaka partija sama poiskati najboljšo pot skladno z razvojem in pogoji dežele. Zmaga zavestnih socialističnih sil v prenekateri deželi v svetu je postavila na dnevni red vprašanje odnosov med temi državami in izmenjavo izkušenj socialistične graditve. V pogojih neenakomernega razvoja socializma je to eno izmed osrednjih vprašanj mednarodnega delavskega gibanja, da proučuje izkušnje graditve socializma v drugih deželah, da uporabi, kar ustreza njihovim pogojem, in na ta način konstruktivno pomaga rasti socializma v svetu in vsaki deželi posebej, ne da bi pri tem vsiljevali svoje nazore, izkušnje ali organizacijske oblike. Sam razvoj sili torej danes k tesnejšemu sodelovanju vseh organizacij, strank in gibanj, ki streme k socializmu. Pri tem te rasti ne moremo omejevati z nekimi zemljepisnimi mejami in delitvijo sveta na dvoje: na kapitalističnega in socialističnega. To spoznanje nas vodi k sodelovanju z vsemi gibanji, ki streme k socializmu.

V Moskovski deklaraciji, ki smo jo podpisali junija letos z vodstvom KP Sovjetske zveze, so ta načela jasno izražena. Med drugim je zapisano tudi tole:

»Obe strani menita, da so poti socialističnega razvoja v različnih državah in pogojih različne, da bogastvo oblik socialističnega razvoja prispeva k njegovi krepitvi glede na dejstvo, da so prvi in drugi strani tuje težnje po vsiljevanju lastnega mnenja pri določanju poti in oblik socialističnega razvoja. Obe strani se strinjata, da mora zgoraj omenjeno prostovoljnosti in enakopravnosti, na prijateljski kritiki in na tovariškem značaju izmenjave mnenj v spornih vprašanjih med našima partijama.«

In dalje je zapisano v tej spomenici: »Predstavniki delavskega gibanja obeh držav imajo tako medsebojno sodelovanje za sestavni del svojih stikov z ostalimi komunističnimi in delavskimi partijami ter socialističnimi in ostalimi progresivnimi gibanji v svetu«.

Na teh načelih torej sodelujemo z vsakomur, kdor hoče z nami iskreno sodelovati. Obisk delegacij delavskih partij iz vzhodnoevropskih dežela, ki so jim znana naša načela, je torej dokaz, da tudi oni pristajajo nanje, so izraz težnj po sodelovanju z nami in za enakopravno izmenjavo izkušenj socialistične graditve.

Ob vsem tem pa lahko rečemo še eno. Dosledno se držimo načela nevmešavanja v notranje zadeve drugih dežela in se prav z ničemer ne vmešavamo v procese v vzhodnoevropskih deželah. Že obstoj Jugoslavije z vso njeno socialistično rastjo je tisto, kar priteguje delovne množice po svetu, kar vzbuja njihovo zanimanje za naše izkušnje in že samo to pozitivno vpliva na rast in krepitev socialističnih težnj v drugih deželah. Kolikor tesnejše bi sodelovanje in kolikor bolj bomo izmenjavali izkušnje socialistične graditve, toliko naglejši bo tudi proces rasti socializma v svetu. Od tega pa imamo korist ne le mi, ki nam bo prihranjena marsikatera preizkušnja, marveč razvoj socializma sploh.

DELEGACIJA ZDRUŽENE DELAVSKE POLJSKE PARTIJE:

Pred nami so še velike naloge

Ob koncu obiska delegacije poljske Združene delavske partije, je njen sekretar CK Francziszek Mazura izjavil med drugim tudi tole:

»Seznanili smo se z delom in uspehi v Jugoslaviji in smo dobili mnogo interesantnih informacij. Med potjo smo izmenjavali mnenja in poglede, da bi bolje razumeli, kako rešujejo jugoslovanski tovariši posamezna vprašanja. Smatramo, da vodi pot naše delegacije k temeljitejši izmenjavi izkušenj in k zbližanju med Zvezo komunistov Jugoslavije in poljsko Združeno delavsko partijo. Vse tisto, kar smo videli v Jugoslaviji, bomo prediskutirali in ono, kar se da izkoristiti, bomo uporabili pri nas.

Graditev socializma v naših deželah zahteva nenehno reševanje konkretnih vprašanj, ker gradimo socializem v konkretnih pogojih; življenje pa nas postavlja predvedno nova vprašanja, ki jih je treba rešiti. Zato prispeva izmenjava izkušenj k temu, da najdemo ustrezno rešitev vprašanj, ki se pojavljajo v naših deželah.

Smatramo, da je to, kar smo storili na Poljskem glede demokratizacije, šele začetek. To kaže obenem, kako velike naloge so še pred nami. Zato so naše lastne izkušnje kot tudi jugoslovanske in drugih dežela nujne, da bi pospešili napredek.«

Govoreč o vtisih, ki so jih dobili ob obisku v Jugoslaviji v stikih s člani delavskih sodelovanje temeljiti na popolni

organov upravljanja, je dejal, da so na delegacijo napravili največji vtis sami ljudje, ki delajo z navdušenjem in požrtvovalnostjo. »Pri nas ni delavskih svetov. To prakso prvič srečujemo v Jugoslaviji in z njo se moramo bolje seznaniti.«

TOVARIŠ SALAJ PO OBISKU ROMUNSKIH SINDIKATOV

Poglabljanje prijateljskih vezi

»Delegacija Centralnega sveta Zveze sindikatov Jugoslavije, ki je bila te dni v Romuniji kot gost Centralnega sveta romunskih sindikatov, se vrača v domovino z najlepšimi spomini na svoje bivanje . . .

. . . Dogovorili smo se o bližnji zamenjavi predavateljev, časopisov in drugih publikacij ter o izmenjavi skupin delavcev med posameznimi tovarnami. Skupine delavcev iz Romunije bi delale za časa obiska v naših tovarnah, naši delavci pa v romunskih. Dalje smo se dogovorili za izmenjavo študijskih skupin, ki bi proučevale posamezna vprašanja, o medsebojni izmenjavi občasnih informacij o aktualnih vprašanjih, o sodelovanju sindikalnih aktivistov v strokovnem in sindikalnem tisku itd. . . .

Uresničenje tega programa nam omogoča, da se medsebojno dobro spoznamo in zbližamo ter da z izmenjavo izkušenj vzajemno doprinesemo k temu, da jih tudi uporabimo.

Naša delegacija je prepričana, da je ta obisk in delo, ki smo ga ta čas opravili v obojestransko korist za nadaljnjo krepitev prijateljskih vezi med romunskim in jugoslovanskim delavskim razredom, med narodi Romunije in Jugoslavije.«

SEKRETAR CK KP BOLGARIJE TODOR ŽIKOV

Videli smo, da grade v Jugoslaviji socialistično družbo

»Med našim bivanjem smo se, kolikor nam je dopuščal čas, podrobneje seznanili s socialistično izgradnjo v vaši deželi, imeli smo prijateljske razgovore z vasimi ljudskimi poslanci, državnimi in partijskimi ter znanstvenimi delavci.

Predvsem moramo z občutkom priznanja poudariti, da smo bili toplo sprejeti povsod, kjer smo se mudili.

Povsod smo videli izraze simpatij in odkritosrčnih prijateljskih čustev jugoslovanskih narodov do bolgarskega naroda. Obiskali smo skoraj vse vaše republike, več mest, mnoga podjetja, zavode in tovarne, posamezne znanstvene in kulturne ustanove ter zgodovinska mesta. Videli smo, da jugoslovanski narodi, ki so prispevali dragocene žrtve v boju proti fašističnim okupatorjem, zdaj pod vodstvom Zveze komunistov Jugoslavije grade socialistično družbo.«

Ob koncu izjave, ki jo je dal Todor Živkov pred odhodom bolgarske parlamentarne delegacije iz Jugoslavije, je dejal, da bodo najprimernejše oblike in sredstva socialistične graditve v obeh deželah tiste, ki bodo lahko v praktični uporabi prestale življenjsko preskušnjo. »Glavno je, da bomo zmeraj zvesti našemu cilju — izgradnji socializma, proletarskega internacionalizma.«

KONGRES BRITANSKIH LABURISTOV

PREPRIČANI V ZMAGO

Pretekli teden je bil zaključen 55. kongres britanske laburistične stranke, ki je potekel v znamenju gotovosti, da bo naslednja angleška vlada laburistična. O Gaitskellu že govore kot o bodočem ministrskem predsedniku, o Bevanu pa kot o bodočem ministru za kolonije. Na kongresu je prišla levica do precejšnje veljave, ki je tokrat bolj kot doslej naglašala skupna ne pa kot razlike v mnenjih.

To [illegible]uje tudi zborovanje, ki ga je organiziral list »Tribune«, glasilo levega krila stranke, na katerem je bilo nad tisoč ljudi. To priča tudi vzdušje na konferenci, izrazilo se je v stališčih vodje Gaitskella in drugih prvakov iz vodstva, ki so se zadnji čas precej odmaknili od čedalje bolj izrazitega razpoloženja med člani stranke.

S tako gotovostjo so govorili o svoji zmagi na prihodnjih volitvah, ker vedo, da je njihov program dobil tokrat le določnejšo obliko in da so prišle v njem do močnejše veljave težnje pristašev stranke in angleškega delovnega človeka. Zlasti so izdelali širok program socialne zaščite, ki predvideva višje pokojnine in rešitev problema brezposelnih delavcev. Ta bi obenem z načelom velike stanovanjske gradnje predstavljal odličen volilni program angleških laburistov, ki bi naj zagotovil njihovo zmago.

Kmete nameravajo dobiti na svojo stran s programom široke in dolgoročne politike na vasi, ki bi zagotovila stalne cene kmetijskim pridelkom, svobodno tržišče in krepitev sodelovanja med proizvajalci. Glede avtomatizacije industrij pa še niso določili jasnih stališč in so naročili Izvršnemu odboru stranke, naj v šestih mesecih sestavi načrt, ki bi slonel na »socialističnem planiranju in kontroli avtomatizacije«. Z večino glasov pa so zavrnili resolucijo, po kateri naj bi zahtevali nacionalizacijo, s katero bi omogočili večjo uporabo avtomatizacije v industriji.

Zavrnjena je bila tudi resolucija o ukinitvi vojaške obveznosti, čeprav je večina bila zanjo, niso le za to, da bi jo danes ukinili.

Ko so razpravljali o kolonialnem vprašanju, so se zavzeli za pravico prebivalstva kolonij do splošne volilne pravice in za ukinitev vsake diskriminacije. Prebivalstvo naj samo odloči o svoji bodoči ustavi. Angleške čete naj bi še ostale v kolonijah, dokler »se te dežele ne bi povsem postavile na lastne noge«. Ciprsko vprašanje bi rešili brez prelivanja krvi s pogajanji z nadškofom Makariosom. Ponudili bi mu premirje, kaj bo pa potem, bi se še pomenili.

Kakor je v resolucijah še precej stvari, ki jih ni moč sprejeti čisto brez pridržkov, vendar je bil ta kongres dokaz, da so se angleški laburisti odločili za načelnejšo politiko, kar spričo precejšnjih polomov konservativne vlade opravičuje njihovo upanje na uspeh pri prihodnjih parlamentarnih volitvah.

Alžir, dežela velike revščine, kjer se narod bori za svojo politično in gospodarsko osvoboditev

IZ ZAHODNE NEMČIJE

DELAVSKE DEMONSTRACIJE

Kot poroča informacijska služba zahodnonemške sindikalne zveze, so bile 27 septembra v pokrajini Baden - Württemberg velike delavske demonstracije. V vseh kovinarskih podjetij so zapustili delavci delo uro pred koncem delovnega časa ter šli na ulice demonstrirat.

Zahtevajo še nadaljnje skrajšanje delovnega časa (s 1. oktobrom je začel veljati bremenski dogovor, po katerem znaša delovni teden 45 ur), izplačilo mezd ponesrečenim pri delu za dobo 6 tednov ter boj proti navijanju cen.

KONGRES ZAHODNONEMŠKE SINDIKALNE ZVEZE

Proti vojaški obveznosti

Preteklo soboto je bil v Hamburgu končan četrti kongres zahodnonemške sindikalne zveze. Za predsednika so izvolili Willija Richterja, socialnodemokratskega poslanca, namesto starega predsednika Walterja Freitaga, ki se zaradi bolezni kongresa ni udeležil. Na kongresu je govoril tudi kancler Adenauer.

Med šestdnevnim kongresom so sprejeli nekaj resolucij o zunanji in notranji politiki. Delegati so soglasno izrazili zahtevo po 40-urnem delovnem tednu in po večji avtomatizaciji tovarn s pogojem, da se o tem prej posvetujejo s sindikati. Pozvali so vlade vseh držav, naj prenehajo proizvajati atomske in vodikove bombe in eksperimentirati z njimi. Z veliko večino so sprejeli resolucijo, s katero zahtevajo konec oboroževalne tekme med Vzhodno in Zahodno Nemčijo ter so glasovali za ukinitev vojaške obveznosti v Zvezni republiki.

O odnosih z vzhodnonemškimi sindikati sploh niso razpravljali, čeprav je sindikat grafičarjev hotel navezati take stike. Sploh je bila organizacija kongresa »popolna« in se je vse odvijalo po naprej predvidenem načrtu brez kakršnih koli incidentov levo usmerjenih sindikalnih voditeljev, ki smatrajo, da je edina pot k združitvi Nemčije z izravnavanjem razlik v stališčih in z vzpostavitvijo tesnejšega sodelovanja med organizacijami v Zahodni in Vzhodni Nemčiji. V tem pogledu so veliko bolj napredovali meščanski radikali, ki so proti Adenauerjevi volji vzpostavili stike z vzhodnonemškimi.

Kongres zahodnonemških sindikatov ima še neko posebnost. Nanj niso povabili jugoslovanskih novinarjev, čeprav so vodstvo prosili za vstopnice na kongres. Vodstvo je novinarjem zagotavljalo, da »ni več prostora« v nobeni novinarski loži, neki visoki funkcionar pa je povedal pravi vzrok, češ da jugoslovanski sindikati »niso svobodni« in da zato niso pustili naših novinarjev na kongres.

OB REHABILITACIJI RAJKA IN TOVARIŠEV NA MADŽARSKEM

Ne sme se več ponoviti

Tri tisoč ljudi se je udeležilo svečanega pogreba po smrti rehabilitiranih herojev madžarskega delavskega gibanja: Laszla Rajka, Tibora Senjija, Andrasa Salaja in Palfyja.

Štiri krste, štiri neme priče težke minulosti. V prvi krsti posmrtni ostanki obešenega Laszla Rajka, v drugih Palfyja, Salaja, Tiborja, visokih funkcionarjev madžarske partije, ki so jih v znanem protijugoslovanskem procesu obtožili veleizdaje in jih obsodili na smrt. Danes so jim dali zgodovinsko zadoščenje.

Na pogrebu je govoril član Politbiroja CK Antal Apro, ki je dejal, da je bilo danes storjeno zadje dejanje rehabilitacije nedolžnih obsojencev. Stvar socializma je zadela neizmerna škoda. »Nikoli ne smemo pozabiti, da mora iz izgradnje socializma odsevati humanizem na vseh področjih življenja«.

Načel je vprašanje, ki so ga postavili že mnogi drugi: kako se je moglo zgoditi tisto, kar se je zgodilo leta 1949 in pozneje? »Krive so Stalinove napake. Zanemarili smo pravico ljudstva, da nadzoruje svoje voditelje, zapostavili smo demokracijo. Če pa že ne moremo popraviti minulosti, nam mora biti nauk za prihodnost, da ne bo nikoli več takih tragedij.«

Mrtvih ni moč oživeti. Toda proces, ki se začenja na Madžarskem, je proces zdrave socialistične rasti, v katerega verujejo madžarski delovni ljudje in ki kaže na nove sveže težnje v političnem življenju na Madžarskem.

Alžirski uporniki napadli središče Bonea

V boju z alžirskimi nacionalisti pri mestu Alfu je padlo 23 francoskih vojakov. Po vesteh nekaterih časopisnih agencij so alžirski nacionalisti izgubili 24 ljudi. Dne 6. oktobra pa so alžirski uporniki napadli središče Bonea in pri tem ubili tri osebe, 24 pa so jih ranili. V glavno ulico tega mesta so se pripeljali z avtomobilom, oboroženi pa so bili z avtomatskim orožjem. Po akciji so zapustili mesto.

PRIPRAVE ZA KONFERECO AZIJSKIH SOCIALISTOV

Drugi azijski socialistični konferenci, ki bo od 1. do 10. novembra v Bombayu, bodo prisostvovali delegati iz več azijskih in afriških dežel. Poleg držav, udeleženk prve socialistične konference, Burme, Indije, Indonezije, Pakistana, Libanona in Japonske, pričakujejo še predstavnike Singapura, Nepala, Wietnama, Ceylona, Hong-Konga, Sudana in Nigerije. Konferenci bo predsedoval burmanski premier U Ba Swe.

Na konferenci bodo razpravljali o reviziji poslanice Organizacije združenih narodov, o ekonomskem razvoju azijskih dežel, agrarni reformi in programu za osamosvojitev kolonij.

V času konference bo tudi sestanek protikolonialnega biroja, kjer bodo sodelovali zastopniki osvobodilnega gibanja posameznih kolonij.

Kongres Komunistične partije Nizozemske

V Amsterdamu se je začel XVIII. kongres Komunistične partije Nizozemske. Na kongresu razpravljajo o rezultatih 20. kongresa Komunistične partije Sovjetske zveze. Poročilo o delu Komunistične partije Nizozemske je podal generalni sekretar Pol de Grot.

Indijska delegacija za proučevanje delavskega upravljanja bo obiskala Jugoslavijo

Posebna indijska delegacija za proučevanje delavskega upravljanja, bo prišla prihodnji mesec v Jugoslavijo. Štiričlansko delegacijo pošilja indijsko ministrstvo dela. Poleg Jugoslavije bodo obiskali še nekaj zahodnoevropskih dežel.

Pred Varnostnim svetom

SUEZ

Končno je prišel spor o Sueškem prekopu pred mednarodni forum, ki je edini poklican, da najde ustrezno rešitev. Zahodne velesile so končno le morale spoznati, da z enostransko rešitvijo spora ne morejo spraviti z dnevnega reda saj bi morali tako rešitev uveljaviti le s silo. Egipt prav tako kot nobena druga suverena država ni mogel dopustiti, da bi kdo krnil njegovo neodvisnost.

No, sedaj razpravlja o sporu Varnostni svet. Na dnevnem redu so imeli anglo-francosko pritožbo in pritožbo Egipta. Pritožbo Egipta so pričakovali, ker zahodne države od prvega dne spora niso ravnale v skladu z obveznostmi, ki jih narekuje Ustanovna listina OZN. Razen rožljanja z orožjem, so začele zahodne države še z gospodarsko blokado Egipta. Egiptovska vlada pa je zahtevala, naj Varnostni svet prouči položaj, ki so ga ustvarile zahodne sile na Bližnjem vzhodu in ki ogroža mir in mednarodno varnost. Postopek zahodnih držav, pravi Egipt v svojem pismu Varnostnemu svetu, predstavlja resno kršitev Ustanovne listine OZN.

Varnostni svet se je torej znašel v dokaj neprijetnem položaju, ko je moral odločati, o kateri pritožbi bi najprej razpravljal. Če razpravlja o anglo-francoski pritožbi, bi se Egipt znašel na zatožni klopi, če pa o egiptovski, bi se v takem položaju znašle zahodne sile. Še pred zasedanjem pa je bilo slišati dosti glasov o uporabi sile, če »bi se izjalovile vse druge možnosti«.

Končno so vso stvar le tako uredili, da je dobil na zasedanju Varnostnega sveta prvo besedo angleški zunanji minister Selwyn Lloyd. Predložil je francosko-britansko resolucijo, ki zahteva od Varnostnega sveta, naj potrdi načelo svobodne plovbe v skladu s konvencijo o Sueškem prekopu. Dalje je zahteval, da je treba obdržati pravice in jamstva, ki so jih imeli po konvenciji uporabniki prekopa, t. j., da upravlja prekop mednarodno telo. Varnostni svet naj odobri akcijo 18 držav, da bi spor rešili na miren način; egiptovski vladi naj priporoči razgovore na osnovi predloga udeležencev prve londonske konference ter sodelovanje pri vzpostavitv učinkovitega sistema uprave nad prekopom in končno naj svetuje egiptovski vladi, naj sodeluje z združenjem uporabnikov Sueškega prekopa, ki so ga na vrat na nos ustanovili malo pred zasedanjem Varnostnega sveta.

Zahtevali so torej skoraj popolno kapitulacijo Egipta. Vsekakor sta francoski in angleški zunanji minister kljub hudim besedam, za katere bi bilo bolje, da ne bi bile izgovorjene, večkrat izjavila, da njihov predlog ni nekaj dokončnega, marveč samo podlaga za nadaljnja pogajanja.

Egiptovski zunanji minister Favzi pa je predlagal ustanovitev organa, ki naj bi vodil pogajanja za mirno rešitev spora. Varnostni svet pa naj bi določil smernice za delo tega organa. Te naj bi bile predvsem ureditev sodelovanja med egiptovsko upravo prekopa in državami, ki ga uporabljajo, pri čemer bi morali upoštevati suvereno pravico Egipta in koristi dežel, katerih ladje plujejo skozi prekop. Druga naloga tega organa bi bila v določitvi pametnih pristojbin za plovbo po prekopu, pri čemer bi upoštevali koristi uporabnikov. Določil naj bi tudi odstotek pristojbin, ki bi se uporabil za modernizacijo naprav na prekopu.

Nacionalizacija družbe je ena izmed suverenih pravic Egipta, je dejal Favzi, saj je dal Egipt družbi pravico, da zgradi prekop na njegovem ozemlju in da ga v določenem roku upravlja. Egipt je smatral za potrebno, da napravi tej koncesiji konec, kar pa v ničemer ne ogroža miru in varnosti na svetu.

Sovjetski zunanji minister je povsem podprl egiptovskega zunanjega ministra in predlagal, katere države naj bi bile zastopane v takem odboru. Takrat je bila seja Varnostnega sveta prekinjena in ko to poročamo, naslednje seje še ni bilo. Na zasedanju Varnostnega sveta je tudi naš sekretar za zunanje zadeve Koča Popovič.

Bodi kakorkoli že Varnostni svet bo moral najti ustrezno rešitev. Upanje na to daje pomirljivo stališče Egipta in živahna dejavnost diplomatov, ki prisostvujejo zasedanju, da bi v medsebojnih razgovorih našli ustrezno rešitev, ki bi zadovoljila obe strani. Menimo, da je takšno rešitev moč najti, pri čemer ne bi bila prizadeta suverena pravica Egipta na svoje ozemlje, hkrati pa bi bila zagotovljena nemotena plovba po prekopu. Še enkrat pa se je izkazalo, da rodi politika sile samo odpor in da jo obsoja vsa mednarodna javnost. Že samo dejstvo, da je prišel spor pred forum Organizacije združenih narodov, je obsodba take politike.